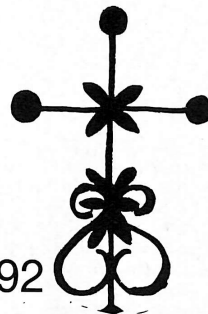


TARVAS

KOTISEUTULEHTI

N:o 2, 1992



Toimittanut Kalervo Mäkinen

Julkaisijat Tarvasjoen kunta ja seurakunta

Elämää Tarvasjoella 75-vuotta sitten

Vähenevässä määrin on joukossamme enää niitä henkilöitä, jotka muistavat maamme itsenäistymisen henkilökohdaisesti ja mitä tuohon aikaan tapahtui Tarvasjoella. Otto Vesamo ja Isakki Järvinen ovat aikoinaan kertoneet Tarvas-lehdessä omakohtaisia kokemuksiaan vapaussodassa rintamien molemmiin puolin. Myös Suoma Ranta ja Ilmari Rekikoski ovat muistelleet työväenliikkeen alkuaikojä pitäjäsämme ja sitä yhteiskunnallista taustaa, joka johti kansalaissotaan. Suomen nyt viettäessä 75 vuotta on varmaan viimeisiä hetkiä löytää henkilöitä, jotka noista päivistä kertovat omakohtaisia muistoja. Kokoamalla yhteen näiden vanhusten kertomuksia on minulle muodostunut kuva elämästä Tarvasjoella itsenäisyytemme aamun aikoihin ja piirtelen sen tähän nykyisen polven luettavaksi.

Ajatuksia itsenäisestä Suomesta

Elämä Tarvasjoella pyöri vuosisatamme alussa lähes kokonaan maatalouden ympärillä. Se vaati paljon työvoimaa ja soi niukan toimeentulon, paitsi isäntävälle, myös monille muonamiesperheille, rengeille ja palvelijoille. Useilla taloilla oli myös torppia, jotka maksoivat vuokransa enimmäkseen työllä sopimuksen mukaan. Elettiin vielä lähes täydellisessä omavaraisuudessa, jossa suurena apuna olivat seudun käsityöläiset: sepät, suutarit, räätälit, kutojat, värjärit, nahkurit, puusepät jne. Eri yhteiskuntaluokkien väliset erot olivat vielä melko suuret, vaikka eivät täällä niin suuret, kuin kartanoseuduilla ja kaupungeissa.

Toivo maamme itsenäisyydestä eli voimakkaana Tarvasjoellakin. Hyvin selvänä tiedostettiin maamme erityinen asema Venäjän yhteydessä ja voimakkaasti koettiin väryytenä venäläistämyspyrkimykset sortovuosina. Sivistystason nousu kansakoulujen perustamisen jälkeen lisäsi nopeasti odotuksia täydellisestä itsenäisyydestä. Väinö Stolin tarinat ja Maamikirja olivat tärkeitä kansallishengen nostajia.

Voimakkain yhteiskunnallinen herääminen niin Tarvasjoella, kuin koko Suomessa tapahtui 1905 suurlakon aikana ja siirtymisellä säätyvaltiopäivästä yleisellä ja yhtäläisellä vaalilla valittuun eduskuntaan 1907. Melko vilkkaasta vaalitaistelusta ovat jo kertonut Ilmari Rekikoski ja Isakki Järvinen. Erityisesti työväenlauteen voimakas tuleminen valtasi tunteet kuin uusi uskonto. Isakki kertoo erästä vaalitilaisuudesta Suurilassa, jossa muutamat kuulijat aivan kuin söivät puhujan sanoja. Ilmari taas kertoo, kuinka kuulijat ihmettelivät vaalipuhujien kovan väittelyn jälkeistä soinnollisuutta, jopa epäillen julistettua sanoman aitoutta. Työväenyhdistys Tarvasjoelle perustettiinkin jo 1906 ja täältä oli osanottajia samana vuonna Tampereella järjestetyssä suuressa torpparien asiaa käsitellessä kokouksessa. Poliitikasta puhuttiin ja väitel-

tiin naapurien kesken ja kaikkialla missä ihmisiä kokoontui.

Vuosisadan alussa elintaso nousi nopeasti maassamme teollisuuden lisääntyessä. Tarvasjoella se näkyi erityisesti metsän myynnin lisääntymisenä. Samaan aikaan peltoja raivattiin suuria aloja viljelykseen. Teollisuutta ei Tarvasjoelle kuitenkaan noussut, vaikka 1914-16 rakennettu Juvan voimalaitos antoi sähkövoimaa pitäjälle. Väkiluku kasvoi nopeasti, eikä kaikille taloudellisesta toimeilaisuudesta huolimatta, tahtonut löytyä työtä. Niinpä Tarvasjoeltakin lähti useita nuoria miehiä ja naisia siirtolaisena etsimään tulevaisuuttaan Amerikasta.

Yhä useampi alkoi toivoa Venäjän vihollisten voittoa sodassa ja Suomen mahdollisuutta silloin itsenäistyä. Kuntaankin tuli määräys lähettää miehiä ja hevosia linnoitustoihin 15 päivän muonalla varustettuna ja muutamia miehiä Tarvasjoelta olikin kahden viikon töissä Turun ympäristössä, eräitä jopa Helsingin seudulla saakka.

Jo kesällä 1916 oli ajoittain puutetta elintarpeista, mm. vehnäjauhot ja kahvi loppuivat säännöstelystä huolimatta. Tilanne paheni edelleen suvela 1917. Venäjällä maaliskuussa 1917 alkanut vallankumous levisi nopeasti myös Suomeen. Eduskunnan hitaus yhteiskunnallisissa uudistuksissa är-

kipakolla haluttiin voimaan. Levottomuus kaupungeissa mm. Valion voivaraoston ryöstö Turussa 9. 8. 1917 ja useat väkivallanteot antoivat vauhtia suojeluskuntien perustamiseen ympäri maata. Niinpä Tarvasjoellekin perustettiin Suojeluskunta jo 15. 8. 1917. Nuorisoseuralatolla. Sen tarkoituksena todettiin olevan varautuminen siihen uhkaavaan vaaraan, jonka maassa oleva venäläinen sotaväki aiheuttaa, koska siihen on liittyvä oman maan laitonta ainesta. Suojeluskunnan päällikkönä oli Antton Knaapi. Aseistus oli lähinnä taskuaseita ja haulikkoja.

Aseellisia yhteenottoja ei Tarvasjoella tuolloin sattunut, vaikka puintien aikaan torppalaisten punaisten joukko saapui pitäjään aseita takavarikoimaan. He poikkeasivat mm. pappilaan vaatien kirkkoherra K. Turtolalta piiloitettuja aseita. Kirkkoherra muistetaan vastanneen. "Minä en ole niitä miehiä jotka aseisiin turvaa." Eikä pappilasta aseita löytynyt. Marraskuussa, kun kommunistit olivat ottaneet Venäjällä vallan käsiinsä, tilanne kiristyi myös Suomessa. Uutiset väkivallasta mm. Alfred Kordelinin murhasta, kantautuivat myös Tarvasjoelle.

Myös täällä vasemmisto aktivoitui ja marraskuussa perustettiin punakaarti, jonka päälliköksi valittiin sahanasentaja Juho Haapanen. Sen harjoituksiin otti osaa 50 kahtapuolta oleva joukko, jotka lähinnä olivat torppareita ja heidän poikiaan, sekä maatyömiehiä ja käsityöläisiä. Vaikka eduskunta marraskuun 15 päivänä päätti uudesta kunnallislaista, 8 tunnin työaikaista ja valmisti torpparilain lopulliseen muotoon, ei ne enää rauhoittaneet kiihtyneitä mieliä. Punakaarti alkoi yhä enemmän tuntea suojeluskunnan ja porvarit vastustajakseen ja suojeluskunta taas näki punakaartissa vaaran lailliselle yhteiskuntajärjestykselle ja pyrkimyksille itsenäiseen Suomeen. Loimaalla 27. 11. 1917 sattunut Myllykylän kahakka osoitti mihin suuntaan yhteiskunnan kehitys oli menossa.

Samoina päivinä marraskuun lopulla saapui Tarvasjoellekin Liedosta turkulaisten punaisten rankaisuretkikunta etsien taloista isäntiä ja elintarvikkeita. Joukko oli yli sadan miehen suuruinen, eikä paikalliset liittyneet heihin. Ensin he tulivat Killalaan, missä mm. Nissilässä he ammuskellen ympäriinsä pelottivat talonväen antamaan kaiken ruokansa. Hämeentieltä joukko kääntyi Kyröön päin ja poikkesivat Herrasmannilla ja Tilkasissa. Herrasmannilla isäntä Antton Knaapi ei ollut kotona, mutta hänen persoonansa "lahtarien" johtajana tiedettiin ja talonväkeä uhkailtiin aseilla ja ammuttiin ilmaan usean kerran.

Suojeluskunta ei syksyn aikana enää virallisesti kokoontunut mutta nuoria miehiä kokoontui "saunailtoihin" miettimään vallitsevaa tilannetta ja miten Suomen itsenäisyys voitaisiin toteuttaa ja karkoittaa venäläiset maasta. Suomen itsenäisyysjulistus 6. 12. 1917 näyttää kuitenkin jääneen



Kansanvivistyksen nousulla oli suuri merkitys pyrkimyksille Suomen itsenäisyyteen. Kuvassa kiertokoululaisia, op. Maiju Seimelä.



Kansallishengen nousua osoittaa kansallispukujen käyttö jopa hiihtoausuna.

Ensimmäinen maailmansota sytty

Suomalaisten kansallishenkeä oli huomattavasti nostanut Tukholman olympialaisten menestys. Niinpä Tarvasjoellakin urheiltiin ja uskottiin suomalaisten olevan maailman paras urheilukansa. Maailmansodan syttyminen kesällä 1914 toi rauhattomuutta pieneen pitäjäämmekin, kun syksyllä turkulaisia tuli sodan pelossa sukulaisien ja tuttavien luo pakoon. Pian kuitenkin uskottiin, että ei sota koskettaisi maatamme. He kuitenkin kertoivat pitäjälle uutisia, joista sanomalehdet eivät olleet kertoneet mm. linnoitustöistä ja venäläisen sotaväen lisääntymisestä maassamme. Salaa

sytti työväestöä. Keväällä kylvöjen aikaan syntyi lakkoja, jolloin estettiin maanviljelijöillä omilla tiloillaankin suorittamasta kylvöjä.

Elintarviketilannetta vaikeutti suuresti 6.-7. 7. 1917 tullut ankara halla. Kuuden asteen pakkasen vei vesilätköt sentin jähän. Syysviljojen tähdät jäivät jyvättömiksi ja perunasato oli olematon. Kauraa ja ohraa saatiin jomakin verran, mutta sitäkin takavarikoitiin syksyllä yleisiin tarpeisiin.

Suomi julistautuu itsenäiseksi

Enemmän kuin valtiollinen itsenäisyys työväestöä kiinnosti nopeat yhteiskunnalliset uudistukset, jotka vä-

monelta vähälle huomiolle. Pelättiin, että itsenäisyys jää vain sanoihin ja odotettiin johtajaa, joka saisi kansan liikkeelle tai neuvotellen rauhanomaisen ratkaisun.

Vapaussota ja sisällissota

Joulukuun asti 1917 odotettiin venäläisen sotaväen poistumista maasta, koska Suomen itsenäisyys oli Venäjällä tunnustettu. Mitään ei kuitenkaan tapahtunut, vaan venäläistä sotaväkeä oli yhä maassa yli 40 000 miestä. Asemille mm. Kyröön heidän joukko-osastojaan oli majoittunut. Punakaarti sai heidän aliupseereistaan harjoittajia ja Tarvasjoellakin harjoituksia oli useasti. Suojeluskunta, joka syksymmällä oli pitänyt eräitä harjoituksia poliisi O. Peltosen johdolla, katsoi nyt parhaaksi olla harjoittelematta.

Tammikuun lopulla kantautui tietoa Vöyriin perustetusta suojeluskuntien harjoituskoulusta ja pian uutinen siitä, että pohjanmaalla oli venäläistä sotaväkeä riisuttu aseista ja näin vapaussota alkanut. Nyt todettiin punakaartin yhtyvän venäläiseen sotaväkeen ja estävän aserisunnat. Rintama-asetelma oli täälläkin heti selvä ja tiedettiin punaisten estävän etelästä pohjoisen rintamalle pyrkivien nuorten miesten matkan.

Otto Vesamo sanoo muistelmassaan hänessä, niin kuin monessa muussakin nuoressa mieheissä, syntyneen päätös lähteä vapauttamaan maa vieraan vallan ikeestä. "Se oli päätös lähtöömme, ei taistelu veljiä vastaan. Tilanne kehittyi sellaiseksi vasta rintamalla", sanoo hän. Helmi-kuun alussa saapui Tarvasjoelle tieto, että suojeluskuntalaiset kokoontuvat Uuteenkaupunkiin rintamalle menoa varten. Rintaman oleminen jossain pohjoisessa hämälästä avustettiin. Venäläiset ja punaiset olivat ottaneet Turun haltuunsa 28. 1. 1918. Opet. Yrjö Aaltonen kertoi asuneensa tuolloin vastapäätä työväentaloa Turussa Ursininkadulla, josta talon portin altse pikkupoikana seurasi päivittäin punaisten liikehdintää vanhempien varoituksista huolimatta. Turku-Toijalan rataa punaiset ryhtyivät vartioimaan koko pituudelta, jolloin rintamalle pyrkivien valkoisten oli vaarallista pyrkiä sen pohjoispuolelle.

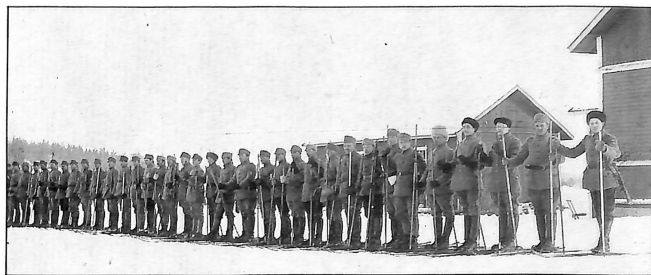
Tarvasjoelta lähtivät 5. 2. 1918 klo 20 pyrkimään Uuteenkaupunkiin Otto Vesamo, Paavo Maunula, Kaarle Keskitalo, Anton Knaapi, Erkki Yrjänä, Viljo Turtola, Valtteri Isotalo ja Rikhard Ali-Mattila, sekä Rantasalmelta Tilkasiin tullut maatalousharjoittelija Hannes Immonen. Lisäksi mukaan liittyi ylioppilas Grandell, joka oli eksynyt omasta ryhmästään, jotka oli yllätetty edellisenä yönä heidän pyrkinessä radan yli Mellilässä. Tämä 10 miehen ryhmä saapui Uuteenkaupunkiin 8. 2., josta useimpien matka jatkui Ahvenanmaan taistelujen kautta Ruotsin lävitse rintamalle. Osa joutui erilleen joukosta ja tuli vasta lopputaisteluihin. Omia teitään menivät rintamalle Jussi Turtola ja Kalle Kujanpää.

Tarvasjoella tilanne oli jännittynyt, mutta pysyi kuitenkin rauhallisena maaliskuulle asti. Iisakki Järvinen kertoo kuinka Martti Mäntylä väräsi hänet, Alfred Kankaren ja Frans Knaapin Tampereelle punaisten rintamalle. Siellä käydyissä taisteluissa Alfred Kankare kaatui 31. 3. ja hän haavoittui vakavasti 5. 4., selvitettiin kuitenkin hengissä. Knaapi palasi vankileirin kautta.

Punakaarti harjoitteli Tarvasjoella päivittäin maaliskuun alusta alkaen työväentalon maastossa ja osa miehistä kutsuttiin ajoittain vartiotehtäviin radan varteen ja Turkuunkin. Myös Paimiossa kävivät eräät ja Paimiossa oli kaikkein rauhattominta. Punakaartin harjoituksissa 26. 3. 1918 sattui vahingonlaukaus, jossa kuoli 25-vuotias Anna Helenius Juvalta. Leikillään häntä tähdännyt Kaarle Saari- nen luuli aseensa olevan tyhjä ja laukaisi tuottikin kuoleman. Hautajaiset,

jota suuri osa pitäjää oli saapunut seuraamaan, muistaa monet.

Hautajaissaatto marssi työväentalolta kirkolle. Edellä työväenyhdistyksen lippua kantoi seppä Eetu ja airueina olleista naisista muistetaan vain Elsa Lehtonen. Hautausta toimittanut kha Turtola oli tilanteesta hermostunut ja lausui siunattavan nimen sijasta hänen sisarensa Iidan nimen. Silloin vainajan toisen sisaren mies, venäläinen aliupseeri, oikaisi pappia äkäisenä, jolloin Turtola kor-



Luotti

Juho Uusitalo Tarvasjoen
pit. kirkon k. on tänään
luovuttanut punaiselle
kaartille 736 kg heiniä ja
70 kg kauraa, jotka hänen
lodiistetaan saaduiksi.

Tarvasjoella 4 p:nä huhtik 1918



jasi erehdyksensä. Haudalla ammuttiin kunnialaukaukset kivääreine, jota uteliaat katsojat kovasti pelästivät.

Ratkaisevat päivät

Hautajaiset olivat maaliskuun viimeisenä päivänä. Seuraavina päivinä punaisten toiminta kävi pitäjällä kovemmaksi. Heille oli 3. 4. tullut määräys takavarikoida pitäjistä heiniä, kauraa ja vielä löytyviä elintarvikkeita sekä toimittaa ne Kyrön asemalle. Näin joukkoja kulki talosta taloon ja tavaraa kulki Kyröön. Liikenne Hämeen- tiellä kasvoi erityisesti 8. 4., jolloin Turusta päin pitäjän ohitti pakoon pyrkiviä punaisia.

Seuraavana päivänä Turusta saapui kaartille lähetti tuoden huomattavan summan rahaa mukanaan ja määräyksen murhatta johtavat suojeluskuntalaiset. Vaikka Tarvasjoen punakaarti oli valinnut jo maaliskuussa vallankumoustuomioistuimen, se ei ollut halukas toteuttamaan murhamääräystä. Yksi ja toinen lähetti viestejä tappolistalla oleville kehoittaen menemään pakoon. Niinpä taloihin oli jääneet 10. 4. vain karjaa hoitavat ja muuta naisväkeä, muiden mennessä pakoon. Euralaiset olivat Lindroosilla, Kirkonkyläläiset Isontalon metsässä, Horristen asukkaat ja osa Liedonperää Haavistossa, Suurilalaiset Jaakkolassa ja muista kylistä enimmäkseen metsissä. Ketään tarvasjokeista ei murhattu.

Samana päivänä Turusta saapui yhä enemmän pakoon pyrkiviä. He kertoivat tietoa saksalaisten maihinnousta Kemiöön tai Hankoon. Tämä tieto sai myös Tarvasjoen punakaartin rauhattomaksi ja kaikki valmistautuivat lähtöön. Taloista otettiin nopeasti toistakymmentä hevosta ajopeleineen ja kaikki löydettyvät elintarvikkeet. Turussa oleva punaisten johto tai tiedon samana päivänä, että valkoiset olivat valanneet Tampereen ja saksalaisten maihinnousu Hangossa varmistui. Niinpä he päättivät jättää taisteluja Turun ja lähteä kohti Vi-

puria.

Huhtikuun 11. päivänä pitkät jonot pakoon pyrkiviä punaisia ohitti Tarvasjoen. Osa jatkoi matkaa Hämeen- tieltä, osan suunnatessa matkansa Kyröön ja rautatielle. Edellisenä iltana käytiin monessa kodissa Tarvasjoella kamppailua siitä lähdetäänkö pakoon punaisten mukana, vai jäädäänkö kotiin valkoisten koston peläten. Äitini, joka tuolloin eli pitäjän keskipesteessä Euran Virolassa, kertoo kuinka lähes naapurissa elänyt Eetla Syrjälä tuli illalla heille suuresti peloissaan. Hänen miehensä Oskari oli katsonut parhaaksi lähteä, koska oli ollut kaartin puuhmiehiä ja osallistunut ryöstöihin. Eetla ei halunnut lähteä, vaikka pelkäsi jäädäkin. Lehtosen väen tyyntely ja vakuuttelu sai hänet rauhoittumaan ja jäämään Virolaan yöksi. Aamulla myös Tarvasjoen punaiset lähtivät. Miesten mukana lähti myös useita naisia.

Saman jännittävän torstain iltana saapui vielä Turusta päin punaisten jälkijoukko, joka vei mukanaan muuttaman hevosen. Pitkin päivää oli kuulunut muutamia kovia räjähdyskiä Turun suunnalta ja yön jo tullua kovin, kun venäläisten miinavarasto räjäytettiin. Pikkupojat olivat läheisiltä kalliilta seuranneet tapahtumien kehitystä ja ilmoittivat perijantaina kyl- lien hiljennene, jolloin väki uskalsi palata koteihinsa.

Valkoisten joukot saapuivat Tarvasjoelle vasta viikkoa myöhemmin Paimiosta ja marssivat Kyröön, jossa vielä oli muutamia punaisia. Ne perääntyivät Loimaan suuntaan.

Hevosten hakijat

Ennen valkoisten tuloa levisi Tarvasjoelle tieto, että punaiset olivat joutuneet pakokauhuihin Jokioisilla ja jättäneet sinne ottamiaan hevosia. Koska kylvönaika oli nopeasti tulossa ja työhevosista oli kova pula, lähtivät Oskari Knaapi, Juho Uusitalo, Hannes Seppä, Herrasmannilla työnjohtajana oleva Albert Järvinen ja Toivo Lehto-

nen polkupyörillä päin Forssaa hevosia etsimään.

Kosken Sorvastolta miehet lähtivät Ypäjän suuntaan, jossa lepäilivät tien- laidalla. Hannes Seppä lähetettiin läheiseen taloon kysymään olisiko talossa ruokaa myytäväksi. Sillä aikaa saapui Ypäjältä päin hevonen kärryillä lään miehiä. Heiltä Tarvasjoen miehet alkoivat kysellä onko Ypäjällä vielä punaisia ja onko hevosia jäänyt niiden matkasta. Ryhmä olikin punaisten jälkijoukko, joka otti miehet vangiksi ja vei, pyörät mukana Jokioisille. Hannes Seppä näki kauempana vangitsemisen ja lähti jalkamiehenä paluumatkalle Tarvasjoelle poikettuaan ensin lepäämässä sukulaistalossa Koskella.

Jokioisilla miehet vangittiin siirapitehtaalte. Kuulusteluissa hätäntyyntynyt ja itkevä, vasta 15 vuotias Toivo Lehtonen päästettiin lähtemään kotiin. Samoin pääsi Albert Järvinen, kun hän liikuttavasti kertoi kaksi veljään olevan punakaartissa ja hänen pitävän huolta iäkkäistä vanhemmistaan. Uusitalo ja Knaapi jäivät vankeuteen. Heidän saamansa ruoka oli vähän vahvaa, sillä se oli läheisen meijerin juustoa ja siirappia. Erään kerran heidät uhattiin ampua, mutta se jäi vain uhkaukseksi.

Huhtikuun 24 päivä heitä vartioinut vartija odotti turhaan vaihtajaa, koska tieto valkoisten saapumisesta Loimalta päin oli saanut joukot levottomiksi. Vaihdon viipyessä hän lähti ottamaan selvää systä. Tällöin vangit lähtivät karkuun ja metsä pitkin kul- kivat Tarvasjoelle päin saapuen lau- antaisaunaan kotiin 26. 4. Isän pois- saollessa oli Knaapille syntynyt tytär, joka risittiin Irmaksi. Isän suurempa- na huolena oli vankeudessa ollut kun- nan kassa ja pöytäkirjat, jotka hän kunnan esimiehenä oli punaisten pe- lossa kätenyt, eikä muut tienneet kätköä, jos hän olisi käännyt matkalle. Hevoset saatiin takaisin vasta joskus heinäkuussa Lahdesta.

Sisällissodan uhrit ja paluu rauhaan

Tarvasjoelta lähtenyt punaisten joukko joutui saarrookseen Hollolan Okeo- roissa ja vangeiksi useille eri vanki- leireille. Tarvasjokilaisista oli taiste- luissa kuollut vain edellä kerrottu A. Kankare. Nyt vankileireillä heitä me- nehtyi vielä 15, viimeinen lokakuussa. Ei ole varmaa tietoa, että heistä ke- tään olisi teloitettu. Rekikoski, joka itse oli vankina, kertoi ravinnon ol- leen erittäin huonoa, joka osittain johtui muallakin vallitsevasta ruoka- pulasta.

Toinen syy oli kulkutaudit, erittäin- kin ankarana kesällä puhjennut in- fluenssa eli espanjantauti, jota heik- kokuntoisten vankien oli vaikea kes- tää. Tarkkaan ei tiedetä punasten puolella taisteleiden tarvasjokelaisten määrää, mutta vankileirillä heitä lie- nee ollut lähes 40. Kaikkien surullis- ten kohtaloiden keskeltä eräät muis- tavat yhden romanttisen tarinan. Täältä lähteneiden punaisten joukos- sa oli muutamia naisia mm. Rauha Lehtinen. Lahden lähestä hänkin joi- tut vankileirille, jossa vartijana ollut nuori vänrikki Jarl Jarkka ihastui kauniiseen neitooseen. Niinpä vapau- den koittaessa heistä tulikin aviopari. Pitkän yhteisen elämän eläneenä eversti ja rouva Jarkka viettää van- huuttaan Helsingissä.

Kun valkoisten puolella taistelleet

olivat saapuneet kotiinsa elokuussa, järjestettiin heille arvokas vapaudenjuhla. Kuntalaisten puolesta heille luovutettiin kultainen sinettisormus. Kuin alkavan sovinnon aineina yleisö ihasteli juhlissa tanssivaa edellä kerruttua nuorta paria.

Veljessodat ovat aina katkerampia kuin muut sodat. Näin oli myös vapausotamme laita. Monet verityöt molemmin puolin synkistävät sen muistoa. Suurin osa punaistista rivimiehistä oli rehellisiä ja kunnollisia työmiehiä, jotka vilpittömästi uskoivat taistelevansa uuden ja paremman yhteiskunnan puolesta. Valitettavasti molemmin puolin oli ihmisiä, joita ajoi raaka kosto ja väkivalta.

Historiallinen totuus kuitenkin on, ettei Suomen itsenäisyyttä olisi voitu saavuttaa muulloin kuin tuona ajankohtana, ei ennen eikä jälkeen. Näin lopputulos oli itsenäisyytemme saavuttamista ajatellen ainoa mahdol-

linen.

Hyvin nopeasti sodan haavat osittain umpeutuivat. Valkoisten joukossa taistelleiden rinnalla punaisten joukosta nousi nopeasti kunnalliselämänsä miehiä, jotka ovat tätä pitäjäämme voimallisesti rakentaneet. Mainitsen heistä vain Ilmari Rekikosken, Kustaa Kalliolan, Kalle Ihmälän, Lauri Kujanpään ja Arvo Nummisen.

Sodissa syntyy myös sankareita, näin myös vapaussodassa molemmin puolin. Eräs heistä oli punaisten puolella Jussi Keskinen. Kun ns. rankaisuretkikunta saapui Tarvasjoelle Tuusta marraskuun lopulla 1917, ja aikansa pitäjällä mellastettuaan asetettiin työväentalolle oikeutta jakamaan, kutsuttiin opettaja Vilho Mattila kuulusteluun. Häntä vaadittiin ilmoittamaan paikkakunnan suojeluskuntalaisten nimet. Opettajan ilmoitettua, että hän ei ryhdy ilmiantajaksi, joutu-

hän pahoinpitelyn kohteeksi, jopa tammun menettäen. Tällöin Jussi Keskinen meni väliin, ilmoittaen, että häntä perheettömänä voitte hakata, mutta päästäkää opettajani. Näin hän pelasti suuressa vaarassa olleen Mattilan hengen.

Samoin muistettiin pitkään meijerikkö Minne Laineen tarmokas voivaraiston puolustaminen takavarikoiden aikana. Kun miehet jo olisivat antaneet periksi, Minne terävällä sanoilla ja rotevalla olemuksella piti varaston ovet kiinni.

Kansan silmissä suurempaa myötätuntoa ja sankaruutta, kun rintamalla kaatuneet, saivat ne usein asettomina surmatut rintamalle pyrkivät nuoret tai valkoisten teloituksissa kuolleet. Näin Karinaisten A. Nummila, Pöytän R. Aimonen tai Oripäässä surmatut Salon seudun miehet tulivat kohtaloineen kaikille tunnetuiksi.

Lopuksi lainaan kahden mukana

olleen ihmisen ajatuksia vapaussodasta. Otto Vesamo sanoo: "Emme me vihanneet veljiämme, vaan rakastimme isänmaata sille henkemmekin uhrauten. Me lähdimme ajamaan maasta pois vieraan maan sotilaita ja vasta rintamalla todella tajusimme, että heidän kanssaan taistelti oman maani miehiä." Isakki Järvinen taas sanoo: "Usein jälkeenpäin olen miettinyt olivatko nuo uhrin turhia ja mikä olisi Suomi nyt, jos me olisimme voittaneet? Kaikki se ja paljon enemmänkin, kuin me silloin vaadimme on saavutettu. Suomi on nyt niin hyvä maa, ettei parempaa löydy. Ehkä me punaiset olisimme valkoiselle Suomelle sellainen paha omatunto, joka kuitenkin vei edistystä eteenpäin ja silloin ei uhrimme ollut turha. En enää ole katkera. Vaikka ei kaikkea voi unohtaa, voi antaa anteeksi."

Kalervo Mäkinen

Tulevaisuus, mitä se tuo tullessaan...

Kunnallisvaalit ovat takanapäin ja uudet valtuutetut aloittavat työnsä vuoden 1993 alusta lukien. Nykyisen valtuustokauden alussa maailma näytti vielä aivan erilaiselta kuin se on nyt. Taloudellisessa mielessä valtakunnassa näytti vielä menevän hyvin. Ehkä joitakin orastavia merkkejä tilanteen huonontumisesta oli jo näkyvissä, mutta tämännäköisenä syvään taantumaa ajautumista ei kukaan uskonut tai ei ainakaan rohkennut siitä ääneen lausua.

Muassakin mielessä maailma näytti nelisen vuotta sitten erilaiselta kuin tällä hetkellä. Rautaesirippu revittiin idän ja lännen väliltä alas. Itä-Euroopan maat toisensa jälkeen lähtivät demokratian tielle. Saksat yhdistyivät. Neuvostoliiton imperiumi hajosi useisiin itsenäisiin valtioihin. Näytti siltä, että Eurooppa yhdenytty Atlantilta Urallille. Optimismi oli varsin korkealla. Tuntui, että toisen maailmansodan synnyttämät keinotekoiset rajat ja häviötytöisyydet ja kansakuntien yhteistyö lähtisi aivan uusille urille. Irakin tunkeutuminen Kuwaitiin ja siitä johtuvat sotatoimet olivat riittävästi kaukana, eivätkä sillä tavalla suoranaisesti koskettaneet meitä eurooppalaisia. Saipahan maailmanrauhaa uhmannut Saddam Hussein "nenilleen" ja läntiselle maailmalle tärkeät öljyhanat säilyivät "oikeissa käsissä".

Mutta missä sitten meni pieleen? Saksan yhdistyminen ei ole sujunut kattomattomasti. Euroopan yhdyntymisen ylipäättävä on kohdannut vastustusta. Yleinen optimistinen perusvire on muuttunut pikkeminkin pessimismiksi. Sotatoimet raivoavat tälläkin hetkellä jo Euroopan puolella, Balkanilla, ja synnyttävät valtaisia pakolaism. ongelmia. Euroopan maat ja YK ovat tapahtumien edessä voimattomia. Nationalismi nousee päättämään muuallakin Euroopassa. Vaarallisia puolia on se saanut jo Saksassa, jossa uunatseiksi mainitut ryhmät mellastavat 1930-luvun malliin. Voineeko Venäjällä siirtyminen markkinatalouteen tapahtua rauhanomaisesti, ilman suurempia mullistuksia? Enpä usko. Jos näin käy, olemme monenlaisten vaaratilanteiden edessä, joista vähäisin ei liene valtaisia pakolaistulva.

Kaiken tämän lisäksi elämme maailmanlaajuisen ja kotikehoisen taloudellisen laman keskellä. Lähes päivittäin saamme kuulla, että sen ja sen maan rahayksikkö on pantu kellumaan tai devalvoitu. Työttömyysluvuissa tehdään eri määriä jatkuvasti uusia ennätyksiä. Suomen kansantalous on pitkälti riippuvainen siitä, mitä maailmalla ja erityisesti Euroopassa tapahtuu. Kaikkia ongelmia ei kuitenkaan voida panna muiden niskoille. Omat kriisimme, joita tuntuu olevan aina vain uusia, johtuneet pitkälti siitä, että olemme kansakuntana elä-

neet jo kauan yli varojemme, tyhjän päällä, velkapääomaa käyttäen. On lohdutonta katella, miten esimerkiksi valtion velanottoa, työttömyyttä, konkurssien määrää jne. kuvaavat käyrät ovat samansuuntaisia, jyrkästi kohtisuoraan ylöspäin kohoavia. Sama suunta näyttää jatkuvan valitettavasti tästäkin eteenpäin. Päivittäin saamme tiedotusvälineistä lukea tai kuulla kuinka monta työpaikkaa on jälleen menetetty. Tuntuu joskus siltä, että kilpailtaisiin siitä, kuka laskuttaa eniten työpaikkoja. Päinvastoin, tulisi kilpailla siitä, kuka perustaa uusia ja nimenomaan tuotannollisia työpaikkoja. Muuten emme pääse irti tästä lamasta. Valtiovallan tulisi tietenkin luoda riittävät edellytykset tämän suuntaiselle elvytykselle. Eräät syylliset tähän hetkiseen tilaamme on löydettävissä Arkadianmäeltä, eduskunnastamme, jossa lainsäätäjämme tehtailivat uusia laajavaikeutisia uudistuksia toisensa perään 1970- ja 1980-luvulla sellaiseen tahtiin, että tuntui siltä, että maailma täytyi saada valmiiksi tämän sukupolven aikana. Uskottiin jatkuvaan talouden kasvuuun. Uudistusten taloudellisia vaikutuksia ei osattu tai haluttu juuri ottaa arvioida. Nyt, kun varat ovat loppuneet ja rakenteet alkavat sortua, on tietenkin vaikeata hetkessä sopeuttaa toimintoja käytettävissä oleviin taloudellisiin voimavaroihin. Koska lailla säädetyt uudistusten täytäntöpanno on useinmiten määrätty kuntien hoidettavaksi ja kun nyt näyttää siltä, että valtio yrittää omaa tuloutta osittain korjata kuntien kustannuksella, joutuvat kunnat jo yksistään tämän vuoksi suunnattomiin vaikeuksiin. Kuntiin on syytä iskeyty syntipukin leima.

Vaikka Tarvasjoen kunnan talous on tällä hetkellä varsin tydyttävällä tasolla, eletään kuitenkin tulevaisuutta ajatellen vielä pitkään yleisen laman ja valtion talouden tervehdyttämisen tuomassa epävarmuuden tilassa. Erästä asiasta olen erityisen tyytynäinen, nimittäin siitä, että olemme perinteisesti eläneet täällä Tarvasjoella talouden osalta tarkasti ja mitoittaneet toimintomme kulloistenkin voimavarojen mukaan. Mieluimminkin huokaa nuukaillen kuin tuhlaillen.

Työttömyys on Tarvasjoella pysynyt vielä varsin siedettävissä luvuissa (lokakuu, työttömyysaste 10,9 %), jos sitä vertaa oman työvoimapiirimeen tai koko valtakunnan vastaaviin lukuihin. Tietenkin olemme reippaasti muutaman vuoden takaisen normaalin tasomme (1-2 %) yläpuolella.

Tydydytyksellä voidaan myös panna merkille, että kunnan maksuvalmius on ollut kuluvaan vuonna varsin tydyttävä, jopa hyväänpuoleinen.

Lähtilevaisuutta varjostavat kuitenkin veroäyrikertymien ja sitä kautta verotulojen alenemiset. Vuoden

1991 tuloista toimitetussa verotuksessa arvioidaan kunnalle kertyvän veroäyriä yhteensä 86,7 miljoonaa, joka on 2,7 % pienempi kuin edellisessä vuonna. Toisaalta viime vuonna oli äyrimäärän nousu 20 %. Kunnan äyrikertymästä maataloudesta tulevilla äyriellä on vielä varsin merkittävä osuus (n. 20 %). Kun ottaa huomioon tämän vuoden satomäärät, on perusteltua olettaa, että maatalouden äyriessä tapahtuu tuntuva laskua vuoden 1992 ja 1993 tuloista laskettuna. Vuoden 1993 sadolla on näinollen hyvin tärkeä merkitys äyrikertymälle. Palkkaäyriin ei myöskään ole odotettavissa nousua johtuen työttömyyden korkeahkosta tasosta, vaikkakin asukasluvu on edelleen hienokseltaan kasvussa. Vaikeasta, erityisesti rakennusalaan koeteltavasta syvästä lamasta johtuen, on laskelmissa syytä lähteä siitä, että liikeäyriä laskevat tuntuvasi. Äyrinhintalaskelmassa on lähdeytty siitä, että äyrimäärät vähenisivät vuoden 1992 tuloista toimitettavassa verotuksessa 5,6 % ja vuoden 1993 tuloista 3 %. Kunnanvaltuusto on vahvistanut veroäyrin hinnan vuodelle 1993 17,5 penniksi.

Kunnan velkamäärä pienene tänä vuonna 750.000 markalla, joten lainaa on vuoden lopussa n. 5450 markkaa asukasta kohti. Ensimmäisen vuoden talousarvion laadinnan eräänä tavoitteena on, ettei lainamäärä saisi kasvaa vuonna 1993 nykyiseltä tasoltaan. Näyttää kuitenkin siltä, että tähän tavoitteeseen ei päästä. Talousarvioehdotuksessa on nettolainan lisäyksi merkitty n. 650.000 markkaa. Lainan tarve johtuu siitä, että ensi vuonna on tarkoitus rakentaa Tarvasjoelle yläviesäiliö, jonka kustannusarvio kaikkienensa on n. 1,93 milj. markkaa. Tarvasjoen kunnan nettoosuudeksi jää 960.000 markkaa.

Ensimmäisenä vuonna käytössä uusi talousarvioasetelma, joka poikkeaa rakenteeltaan huomattavasti nykyisestä. Uudistuksella on pyritty siihen, että talousarvio vastaa kunnan organisaattiorakennetta ja että se voidaan saattaa valtuuston käsittelyyn kunnan halluamina kokonaisuuksina, jolloin vastuu sekä määrärahan käytöstä että toiminnan tuloksista tulisi selvästi esille. Päätöksentekoa valtuustossa tapahtuu tulosalueittain suurehkoja kokonaisuuksina. Tarkoituksena on, että entistä laajemmän määrärahan puitteissa tapahtuvan joustavuuden ja taloudellisten valtuuksien laajentamisen ohella asetetaan toimeenpanoviranomaisille toiminnallisia tavoitteita. Tämä edellyttää toimintoja ja niiden tuloksia kuvaavien mittareiden ja tunnuslukujen käyttöä talousarviossa ja seurannassa.

Ensimmäisen vuoden talousarvion loppusumma on n. 39,2 milj. markkaa. Sitä on vaikeaa verrata kuluvan vuoden vastaavaan, koska valtionosuusjärjes-



telmä muuttuu luonteeltaan laskennalliseksi, kuntainliittojen maksuosuudet arvioidaan talousarvioon bruttomääräisinä samoin kuin peruskoulun, lukion ja ammatillisen opetuksen kotikuntakorvaukset. En lähde budjetin yksityiskohtia sen tarkemmin tässä yhteydessä selvittämään, mutta haluan tuoda esille esimerkiksi muutamia lukuja, joista käy selvälle minkäsuuruista summista on kyse. Terveystienhuolto tulee maksamaan kunnalle 6,6 milj. mk, sosiaalipalvelut 7 milj. mk, sosiaaliturva 1,1 milj. mk, peruskoulutus 4,7 milj. mk, josta ala-asteen osuus on 2,8 milj. mk ja yläasteen 1,7 milj. mk, keskiasteen koulutus 2,9 milj. mk, josta lukiokoulutuksen osuus on 0,6 milj. mk ja ammatillisen koulutuksen osuus 2,3 milj. mk, kiinteistötoimi 2,7 milj. mk jne. Summat ovat suuria. Yksistään näistäkin markkamääristä lähes kaikki ovat lakisääteisiä tai kuntaa muuten sitovia.

Kunnan hallinto-organisaatiota ja niitä sääteleviä johtosääntöjä on muutettu siten, että luottamushenkilöt, ennenkaikkea valtuutetut voisivat ennistä enemmän keskittyä tavoitteiden asettamiseen sekä sen määrittelyyn, mitä ja miten palveluja kunnassa tuotetaan. Uusien valtuutettujen tehtävä ei tule olemaan helppo. Viittaan vain niihin talouden näkömiin, joita olen edellä esittänyt. Valtiovalta tulee varmuudella kiristämään kuntien taloutta tervehdyttäessään omansa. Verotulot eivät tule ainakaan lähivuosina kehittymään myönteisesti. Menotalous tulee sopeuttaa kulloisiinkin tulopuuresteihin. Nykyisenkaltaisia palveluja ja rakenteita ei voida enää kaikilta osin tulevaisuudessa ylläpitää.

Vaikka kirjoitukseni yleissävyä saat- taan olla vähän pessimistinen, haluan kuitenkin olla optimisti. Onhan Suomessa ennenkin koettu vaikeita lamakausia, mutta niistä on selvitetty kovalla työllä. Uskon, että tästäkin selvitään aikanaan. Lama tulee ja lama menee, näinhän se on.

Toivotan kaikille kunnan luottamus- henkilölle ja palkalliselle henkilölle mitkä parhainta menestystä tulevalle valtuustokaudelle. Rakentakaamme kuntamme samalla yksituumaisuudella, me-hengellä, joka on ollut tavaramerkkimme tähänkin saak- ka. HYVÄÄ JOULUA TOIVOT- TAEN

Stig Nyberg
Kunnanjohtaja

Aulikki Mäkinen JOULUISIA AJATUKSIA

Talven pimeydessä me alamme kuin huomaamatta odottaa joulua. Ensin siihen on kuukausi, sitten kaksi viikkoa ja lopulta vain muutama päivä. Syksy on jäänyt taakse ja me ihmettellemme ajan nopeaa kulumista. Muistimme kätkeistä nousevat esiin lapsuuden joulut, jolloin arki ei ollut vielä sekoittunut juhlaan. Mieleen tulee piparkakun tai vastaleivotun limpun tuoksu, koristellun joulukuusen loiste tai jouluamua valaiseet kynttilät. Lapsuuden jouluun mahtuivat seimi ja Jeesus-lapsi ja sinne kuuluivat rauhanviestit tuovat enkelit, jotka mielikuvissa muistuttivat kuusi-juhlan laulavaa enkelikuoroa. Lapsuuden joulussa olivat meille monille mallinen ja hengellinen yhtiä. Molemmat olivat yhtä väkevinä läsnä.

Aikuinenkin odottaa yhä jotain lap-

suuden joulusta. Me toivomme sopuisaa perhejuhlaa, kiireettömyyttä ja todellista joulun juhlatunnelmaa. Odotettu ja kaivattu joulu, valon juhla tuokin meille usein hienoisen pettymyksen. Joulu ei olekaan täydellinen ja sopusointuinen suuri juhla, kuten lapsuuden muistoissamme. Juhlauhan liittyvät arkinen touhu, kiireinen valmistautuminen tai yksinäisyys ja tulevaisuuden huolet. Kaivattua lepoa ja rauhaa on kiireen ja tavarapaljouden keskeltä vaikea löytää. Maailmaan syntynyt Vapahtajakin jää meiltä irralliseksi seimi-kuvaelmaksi, käsittämättömäksi ja kaukaiseksi.

Kovin idylliseksi ja virheettömäksi ei jouluevankeliumin kirjoittaja Luukaskaan ensimmäistä joulua kuvaa. Sanoma syntyneestä Vapahtajasta kohtasi työn keskellä olleet paimenet.



Teol.kand. Aulikki Mäkinen on tarvasjokelainen nuori, joka suoritti tänä syksynä pappistutkinnon Helsingin Yliopistossa. Tällä hetkellä ei ole kirkossa avoimia papinpaikkoja, joten Aulikkiin joutuu odottelemaan pappisvihkimystä. Hän jatkaa opiskeluaan.

Joulun ensimmäistä sanomaa ei ilmoitettu nuhteettomille seurakuntalaisille tai elämässään onnistuneille kansalaisille. Viesti joulun salaisuudesta, ihmiseksi suostuneesta Jumalasta, lähetettiin paimenille, jotka ammattinsa tähden oli syytä yhteisönsä ulkopuolelle. Joulun salaisuus oli tarkoitettu jokaiselle. Se kohtaa meidät niin arkistuneet juhlan tunnun menettäneet aikuiset kuin juhlan aitouden löytäneet lapsetkin. Maailmaan on syntynyt Vapahtaja joka kohtaa meidät aina uudestaan, joulusta jouluuun. Lapsen hahmoon ja ihmisen osaan suostunut Jumala ei kaihda tulla meidän epätäydelliseen ja kiireiseen juhlaamme. Hän on läsnä meidän arkoisissa puuhissamme, yksinäisyydessämme ja huolissamme, iloissamme ja kiireissämme. Meille kaikille on tänä päivänä syntynyt Vapahtaja, Jeesus Kristus.

KIRKONKELLOT

”Älä koskaan kysy kenelle kellot soivat. Ne soivat aina sinulle.”

Kautta vuosisatojen ovat kirkonkellot ja niiden juhallinen soitto kuuluneet suomalaisen elämäntapaan ja kirkon toimituksiin. Kirkonkellot ovat olleet seurakunnan arvokasta omaisuutta. Jos oli pelättävissä, että sota vyöryisi paikkakunnan yli, yritettiin kellot pelastaa kätkeväällä maahan tai upottamalla vesistöön, niin että ne voitaisiin joskus rauhan tullen taas löytää. Vielä viime sotien aikana, jos oli mahdollista, tehtiin joillakin rajan paikkakunnilla näin.

Entisinä aikoina, jolloin ei ollut muulla tavoin järjestettyä hälytystoimintaa, voitiin kirkonkelloja käyttää siihenkin tarkoitukseen suuren tulipalon tai vihollisen yllätyksessä. Kelloja soitettiin silloin ”häätäsesti ja epäjärjestyksessä”.

Kirkonkellojen soitolla otettiin osaa myös historian tapahtumien kulkuun. Keisari Nikolai I:n kuoltua piti soittaa tunti joka päivä, klo 12–1, maaliskuun 25. p:stä toukokuun 16. päivään. Mies joka talosta kutsuttiin suorittamaan tämä soitto.

Kellojen valmistaminen on ollut ja on vieläkin erityistä ammattitaitoa vaativa työ, jotta kelloon saataisiin siihen tarkoitettu moitteeton ääni ja lujus. Kun uusi kello hankitaan on tarkoin otettava huomioon, että sen ääni sointuu yhteen entisten kellojen kanssa. Oma ongelmansa on aikoinaan ollut kellojen torniin nostaminen. Ennen käyttöön ottamista kuuluu suorittaa kellon vihkiminen eli pyhittää se Jumalan kutsun välittäjäksi.

Seurakuntamme kirkonkellot

Tarvasjoen kirkon tornissa on kolme kelloa.

1. Pienin kello, halk. 47 sm, paino 9 leiviskää (n. 76 kg). Kellon pinta on koristeltu ja siinä on kirjoituksia, joista selviää että se on valettu Turussa v. 1706 ja hankittu ”rasittavaisen sodan”, ison vihan aikana kirjoituksissa mainittujen Marttilan pappien virkaudella. Ylinä ovat sanat SOLI DEO GLORIA (yksin Jumalalle kunnia).

2. Toinen kello, halk. 57 sm, paino 15 leiviskää (n. 127 kg). Kello on myös reunasta koristeltu ja kyllössä on mainittu silloiset Marttilan papit sekä tieto kellon valamisesta Tukholmassa v. 1760. Toisella puolella on lause Es. 2:3 TULCA ASTUCAMME YLÖS HERRAN VUORELLE...

Nämä kaksi kelloa ovat siis olleet käytössä jo edellisissä kirkossa. Tämä kirkkohan valmistui vasta v. 1779. Nykyinen Tarvasjoki kuului silloin Marttilan emäseurakuntaan.



3. Uusin ja suurin kello on hankittu Frans Puiston testamenttirahoilla v. 1937. Sen halk. on 86 sm, paino arviolta 200–300 kg. Kello on koristaton. Kyllössä on merkintä TARVASJOEN SEURAKUNTA/LOKOMO TAMPERE sekä kellon tehtävää tarkoittavat sanat. Kun tämä uusin kello hankittiin oli kiinnitysteline uussittava ja pienin kello nostettava muiden yläpuolelle.

Miten kelloja käytetään

Kellojen soittaminen tapahtuu Tarvasjoen kirkossa käsin ja se kuuluu kirkonpalvelijan tehtäviin. Tähän tarvitaan taitoa, tarkkuutta ja tehtävän hartausluonteen tajuamista. Kellonsoitto käsin suoritettuna sisältää aina henkilökohtaisen otteen ja tuntuu läheiseltä. Käytännössä se merkitsee tietenkin jokakertaista tornissa käyntiä ja luukkujen käsittelyä. Kellojen soittoa varten on seurakunnassa vanhoihin perinteisiin perustuva ohjesääntö, jonka mukaan eri soitot suoritetaan. Soitto liittyy pyhä- ja juhlapäiviin sekä kirkossa tapahtuviin siunaus- ja vihkimistoimituksiin. Tavallimmat soitot ovat:

Ehtookellot: 3 × 3 klappäystä, sen jälkeen soitto isolla kellolla. Klappäykset ovat 3 kertaa 3 erottuvaa lyöntiä. Perimätieto kertoo tämän kuvaavan Vapahtajan ristinnaulustamista. Ehtookellot soitetaan lauantaisin tai pyhän aattona klo 18.00, pimeänä vuodenaikana aikaisemmin.

Aamukellot soitetaan sunnuntaisin ja pyhäisin klo 9.00 isolla kellolla.

Yhteensoitto jumalanpalveluksen alkamishetken edellä: klappäykset ja sitten kaikkia kolmea kelloa vuoroin. Soiton päättyessä alkavat välittömästi kirkonmenot.

Päätökellot: kolme lyöntiä isolla kellolla jumalanpalveluksen päätyttyä.

Poikkeus on pitkäperjantai, Herran kuoleman päivä, jolloin kirkonkelloja ei käytetä.

Sanomakellot soitetaan arkipäivänä klo 10.00 sen jälkeen kun kuoleman tapaus on seurakunnan virastoon ilmoitettu. Naiselle soitetaan aloittaa pienellä kellolla vainajan elämän vuosikymmenten lukumäärä, jatketaan kahdella isommalla kellolla ja lopuksi taas vuosikymmenten luku pienellä kellolla. Miehellä aloitetaan soittamalla ellettyjen vuosikymmenten luku isolla kellolla ja sen jälkeen kuin edellä. Sanomakelloja soitetaan 10 min.

Saatokellot soitetaan vainajaa haudattaen kunnassa arkku on sinne laskettu.

Hääkellot soitetaan kahdella pienemmällä kellolla ”ilosesti” vihkiparin kirkkoon saapuessa.

Vanhoina aikoina on ollut käytössä useampiakin soittoja, mutta esim. papinkellot ja haudanavauskellot ovat nykyään pois käytöstä. Kun kirkonkellojen ääni ei kanna kaikkiin koteihin, kuullaan radiosta lauantaisin ehtookellot ja pyhäisin jumalanpalveluskellot. Kauempana asuvien omaisten sopii tulla kirkolle kuulemaan läheisensä sanomakelloja.

Kellonsoittajien kertomaa

Eläkkeellä oleva suntio Niilo Kankaan on soittanut kelloja 8 vuoden ajan. Kyselin hänen ajatuksiaan tornissa käynnistä. Niilo kertoo: ”Aamukelloja soittaessani aina toivoin, että ihmiset noudattaisivat kutsua ja tulisivat kirkkoon, etten turhaan soittaisi – – – Joskus sanomakelloja soittaessani tulii ajatelleeksi, milloin minulle kello soitetaan ja kuka ne mahtaa soittaa? Sanoma tuli omakohtaiseksi. Joskus joku tuli torniin ihailmaan maisemia. Pari kertaa sain soittaa piispankello. Se tapahtui silloin kun piispa vieraillee seurakunnassa ja saapuu jumalanpalvelukseen. Silloin oli arkkipiispana Juva, mukava mies.

Joskus vainaja kannetaan lähitalosta koko matkan kotoa kirkolle asti. Se on vanha tapa, harvoin enää käytössä. Silloin soitetaan koko ajan kirkonkelloja. Kerran on kannettu papinlasta seurakunnan kirkkoherra soiton saatellessa –. Menin torniin kelloja soittamaan aina hyvin mielelläni, muisteile vanha suntio.

Nykyään kirkonkellojen soittamista suorittaa seurakuntamestari Lee-

JOULUYÖN MESSU

24. 12. klo 22
kirkossa

Joululaulut, kynttilävalaistus,
Herran pyhä ehtoollinen

na Tamminen. Hän kertoo, että itse soittaminen ei ole voimia kysyvää, sillä kellon kielen liikuttaminen vetona-ruilla käy helposti. Tahti täytyy pitää laskemalla. Siihen pitää keskittyä, että soitto kuuluu juhlailliselta. Torniin on alhaalta ylätasanteelle 55 jyrkästi nousevaa askelmaa. Tavallisena pyhäpäivänä on tornissa käytävä vähintään kolme kertaa. Voimia tarvitaan joskus myrskytuulella, kun on avattava ja suljettava painavat luukut, jotka aukeavat neljälle suunnalle. Luukut kiinnitetään avoasentoon pitkällä tangoilla. Kellojen ääni on lähellä niin voimakas, että on käytettävä kuulosuojaimia. Talvella on tornissa kylmä. Sinne mennessä on pukeuduttava sen mukaan. Pakkasella on soitettava vaaroen, ettei kelloihin tule halkeamaa.

Kesä on tullut, kun ”tornipääskyset” saapuvat, ja soittaja saa ihailla niiden liitoa kirkon ympärillä. Usein ne sujahtavat torniin sisällekin. Leena kertoo vielä, että sanomakelloja soittaessaan kokee elämän rajallisuuden. Silloin muistaa poismennyt ja hänen omaisensa. Kellonsoittaja elää mukana seurakunnan tapahtumissa.

Kellojen sanoma

Kirkonkellojen soitolla on siis oma sanoma ja symboliikka. Niiden käyttöön liittyy vuosisataista perinnettä, asujamiston elämään ja kohtaloihin liittyvää. Vanhempi väestö muistaa vielä hyvin, mitä soitto merkitsi viime sotien sankarihautajaisten aikoina. Erikaisen henkilökohtaisesti kirkonkellojen soitto koskettaa juuri silloin, kun on kysymys perheenjäsenen tai muun läheisen poismenosta ja siihen liittyvistä toimituksista. Samoin aikanaan hääkellojen iloinen kirkkatus.

Kirkonkellojen käyttö viikottain kertoo pyhän alkamisesta ja on kutsu Herran huoneeseen. Se ilmoittaa ajan ja ikuisuuden rajan, arjen ja pyhän vaihtumisen, työn ja juhlan vuorottelun. Näiden käsitteiden eron tajuaaminen ei saisi meiltä hämartyä. Jos niin käy, menetämme yhteyden kulttuurimme juuriin ja unohtamme elämäntieteen määränään. Mitä kirkonkellot meille jokivarren asukkaille soittavat, on valettuina isoimman kellon pintaan:

JUMALALLE KUNNIAA
TYÖLLE SIUNAUSTA
SIELUILLE RAUHAA
JUMALAN VIRTAA ON
VETTÄ TÄYNNÄ

Kuunnelkaamme tätä sanomaa!

Syksyllä 1992
Alli Koskiranta

Kallelan Keskitalon tyttö Kiinassa

Kirjoitus on koottu Outi Viitasen viimevuotisten joulumuistiinpanojen pohjalta.

Outi on Ruotsin Raamattuseuran lähettämänä Kiinassa ja opettaa englantia ulkomaankauppapöydissä Fuzhoun kaupungissa.

Ensimmäinen jouluni Kiinassa

Koulun adventti

Ennen jouluajan alkua luulin, ettei länsimaisesta jouluruhjansista näkyisi jälkeäkään, paitsi tietysti kirkossa. Kiinalaisten logiikka on kuitenkin kovasti ailahteleva – sanoisinko kiinalaista. He näyttävät iloisesti nauttivan länsimaisen joulunvieton tuomista sivutuotteista, mutta tarkoin jättävät pääasian pois.

Marraskuun lopussa ilmestyivät joulukortit kauppoihin. Niitä oli aidoista kiinalaisista silkkimaalauksista amerikkalaisvaikutteisiin joulupukeihin. Vain joulukertomus puuttui aineistosta. Kiinalaiset lähettävät siis toisilleen joulukortteja runsain mitoin samalla kun kieltävät koko joulun vieton "länsimaisena hapatuksena".

Kaupungin suuret hotellit alkoivat somistautua joulunviettoon hyvissä ajoin. Viimein jopa pääkadulle ilmestyi tavallista enemmän lampuja kadun varren puihin ja uusimman tavaratalon päätyä koristamaan ripustettuihin lampuihin joulukuusen muotoon ja puun keskellä tuikki selvällä englannin kielellä: Merry Xmas. Tätä hämmästelme kovasti, meidän länsimaalaisten kun on vaikea löytää selvää johtolankaa siitä, mikä tässä vastakohtaisuuden maassa on kiellettyä, mikä ei.

Jo alkusyksystä oppilaani lupasivat, että joulupäivänä he järjestäisivät joulujuhlan. He olisivat myös pitkin syksyä halunneet laulaa joululauluja ja kuulla mm. jouluruuista, kalkkunan valmistuksesta, joulukoristeista, joulupukista, lahjoista ja jopa joulukertomuksen. Lupasin siis kertoa joulusta joka ikinen päivä koko jouluuun ja tutustuttaa heidät ainakin tusinaan joululauluja.

Ymmärsin luistelevani heikolla jäällä, joten päätin keskustella asiasta suoraan koulun johdon kanssa ennen kuin ryhtyisin tuumasta toimeen. Hän antoi luvan, kunhan juhla ei mitenkään julistaisi joulun sanomaa. Nimi ei myöskään saisi olla joulujuhla, koska kiinalaiset eivät vietä joulua.

Joulujuhlan nimen muutin heti rehtorin luona käyttäni kristillisestä Christmas-juhlasta Yuletide-juhlaksi. Yuletide oli pakana-ajan pimeiden talviöiden 12-päiväinen laulujuhla, jonka tilalla kristinuskon levittyä alettiin viettää joulua. Tästä nimestä on peräisin niin ruotsin joulun kuin suomen joulun, joten se sopi mainiosti.

Olin myös kertonut rehtorille, kuinka oppilaani halusivat kuulla joulun viestistä ja oppia joululauluja. Lupasin olla kovin tasapuolinen ja opettaa niin epäkristillisen kuin kristillisenkin puolen joulusta. Hän myönsi että länsimaisiin tapoihin tutustuminen oli oppilaille tärkeää, joten sain luvan kaikkeen, kunhan lupasin olla "saarnaamatta".

Jokaisen kaksoistunnin jälkimmäinen puolikas oli tästä lähtien omistettu joululle. Useat oppilaistani terästyivät silmin nähdessä ja ottivat esille muistiinpanovälineensä heti kun joulujutut alkoivat. Viimeisen 20 minuutin aikana ehdimme aina tutustua kahteen joululauluun. Hengellisten laulujen sanomallisen sisällön jätin kääntämättä ja selittämättä, mutta huomasin joidenkin jälkeenpäin hakeen kaikki vieraat sanat sanakirjasta.

Joulukertomuksen jätin aivan viimeisille joulua edeltäville tunneille, jo siitä pelosta, että suuni sen jälkeen



tukittaisiin. Omin sanoin kertomuksen kerrottua kysyin, haluavatko oppilaani kuulla pääkohdan suoraan raamatusta, joka minulla sattui olemaan laukussani. Jokainen ryhmä halusi.

Omassa koulussani sain siis oppilaiden kanssa laulaa joululauluja, kertoa joulusta ja jopa järjestää juhlan joulupäivänä joulukuuseen, lahjoineen ja pukkeineen. Juhlan nimi ei vaan saanut olla joulujuhla. Muissa kaupungin kouluissa käytäntö oli erilainen. Eräissä sai laulaa joululauluja, kunhan ne eivät ole kristillisiä, toisissa ei saanut joulun nimeä mainitakaan. Tunsin siis olevani etuoikeutettu työskennellessäni kaupungin vapaamielisimmässä koulussa.

Joulupäivä

Provinssin koulutoimen komitea oli kuulemma länsimaalaisia opettajia koskevassa sopimuksessa määrännyt, että meille pitää antaa kaksi päivää vapaata jouluaikana. Tätä ei kouluni minulle kertonut, kuulin sen muilta opettajilta. Siihen mennessä olin kuitenkin ehtinyt sopia jouluaaton ja -päivän ohjelman koulussa valmiiksi, joten vietin tämän koko joulupäivän koulussa kymmenestä kymmeneen. Normaalin koulupäivän jälkeen jäin koululle odottamaan joulujuhlaa, jonka alkun olimme saaneet luvan järjestää myös jouluaterian, kunhan sitä ei kutsuttaisi jouluateriaksi vaan "länsimaiseksi illalliseksi".

Länsimaisen illallisen kohdalla toteutui sitten Murphyn laki: kun asiat alkavat mennä pieleen, kaikki mikä voi mennä pieleen, menee pieleen. Kokin kanssa oli sovittu kaikista yksityiskohdista sillä seurauksella, että hän teki kaikki sovitut asiat päivän ajan. Katselin neuvottomana kun ruokakulhoja koottiin kasapäin pöydälle kiinalaisen juhlaruokailun mukaan. Sopimuksen mukaan annokset piti laittaa valmiiksi keittiössä.

Aloin kiertää pöydästä toiseen selvittämässä kuinka jokaisen pitäisi kulhoista ottaa lautaselleen jokaista ruokalajia. Oppilaat alkoivat tuumasta toimeen, mutta kiinalaiseen tapaan tietyt ottivat vain yhtä lajia kerrallaan. Siinä sitten pureskeltiin perunan

palasia muuten tyhjältä lautaselta. Aloin siis uuden selityskierroksen.

Veitsien ja harrukoiden käyttö sujui oppilailta vaikeuksista perunan ja vihannesten osalta, mutta kokki oli paloitellut kanan kiinalaiseen tapaan luisiin lohkoihin, joista ei saanut syötävää irti länsimaisin keinoin. (Kiinassa kaikki liha paloitellaan luineen suupalloiksi, jotka kypsennetään öljyssä, ja luut syljetään sujuvasti pois.) Kinkun osalta olin leivänsiivuja mallina käyttäen selittänyt, miten se leikattaisiin viipaleiksi ja silti kinkku oli lohkoitu isoiksi kuutioiksi. Kokonaisuutena sanoisin, että ruokailu oli todellinen fiasko, mutta opin ainakin sen, etten toiste kuvittelen voivani teettää länsimaista ruokaa kiinalaisella koululla.

Päästin sitten viimein itse juhlaan. Juhlaa varten oppilaat olivat antamieni vihjeiden mukaan koristelleet ylimmän kerroksen juhlasalin joulutunnelmaan. Keskellä lattiaa seisoi värilam-



puin koristeltu joulupuu, joka tosin oli mänty, mutta ei sitä koristeiden alta ja hämyvalaistuksessa huomannut. Puun latvasta huoneen nurkkiin roikui tähdenomaisesti vihreitä, punaisia ja valkoisia paperiketjukaaria ja ikkunoita koristivat kultaiset tähdet, valkoiset lumikiteet ja punaiset tonttujenot.

Kaksi juontajaa kuulutti ohjelmanumeron toisensa jälkeen. Olin yllätynyt ja tyytyväinen huomattavasti, miten monta ohjelmaa oppilaat olivat pystyneet yhteensä saamaan kokoon englannin kieltä. Kiinalaiseen tapaan kuuluu, että kuuluttaja voi varoittamatta kutsua yleisöstä kenet tahansa esiintymään. Opettajat tietysti

varsinkin saavat tämän kunnian.

Vuoroni tullessa lausuin hauskan runon, jonka jujua oppilaat eivät kuitenkaan ymmärtäneet, ja lauloin "Kun joulupukki suukon sai" lapsen ääntä matkien. Tämä sai aikaan suuren riemun, sillä kiinalaiset eivät ole tottuneet minkäänlaisen epävakavaan esiintymiseen.

Esiintymisen jälkeen oli jäljellä vain tanssi ja joulupukki. Kun ei pukia alkanut kuulua, alkoivat oppilaat kysellä minulta kuin pienet lapset ikään, milloin pukki tulee. Kesken tanssin se kaivattu viimein ilmaantui. En taas ollut osannut varautua kiinalaiseen tapaan jonottaa ja odottaa vuoroa: jokainen rynnäsi niin lähelle kuin mahdollista saadakseen ensimmäisenä pukin pussista paketin ja joukko oli siinä hässäkössä tuhatta koko pukin.

Tanssimusiikki oli enimmäkseen diskoa. En ensin kiinnittänyt asiaan huomiota, mutta viimein havahduin muistelemaan, että edellisessä juhlassa syksyllä oppilaat olivat hyvin arkoja tanssimaan diskoa ja pyysivät minua opettamaan heille, miten sitä tanssitaan. Tähän minä olin vain todennut, ettei diskoa voi opettaa, sitä vain liikutaan musiikin tahtiin. Silloin he istuivat salin reunoilla ja odottivat hitaita kappaleita, nyt lattia oli täynnä sähäpä. Kun leikilläni kysyin parilta oppilaalta, olivatko he harjoitelleet, sain iloisesti nauravan vastauksen: "Kaikki".

Loppu hyvin, kaikki hyvin. Uskon joka tapauksessa, että oppilailleni jäi koko joulupäivästä päällisin puolin mukava muisto ja sanoisin, että minä olen viettänyt miellyttäviin muistoihin jäävän erilaisen joulun.

Älä mene kirkkoon!

Näin uskomattomalta kuulostavan periaatteen ovat jotkut omaksuneet. Milloin ei pidä mennä kirkkoon? Eikö koskaan? Kirkkoon menosta tulee pidättyä vain silloin, kun siellä toimittaa virkaansa naispappi. Tällainen ennenkuulumaton mielipide on levinnyt joidenkin evankelisen herätyksien kristittyjen keskuuteen. Kun tästä asennesta ihmettelin syksyn evankeliumijuhlissa seurakuntalolla ja epäilin tämän mielestäni epäkristillisen ja epäraamatullisen mielipiteen levittäjäksi Suomen Evankeliumiyhdistyksen johtoa, paikalla ollut k.o. yhdistyksen johtokunnan jäsen, prof. Lauri Koskeniemi ilmoitti, ettei evankeliumiyhdistyksen johtokunta ole tällaista kieltoa antanut. Evankeliumiyhdistyksen johtokunta on kyllä päättänyt pidättäytyä yhteistyöstä naispappien kanssa, mutta ei ole kehoittanut kannattajiaan ja jäseniään jättämään pois jumalanpalveluksesta, jossa naispappi toimii. Mikä helpotus! Siis evankeliumiyhdistyksen jäsenetkin voivat hyvällä omallatunnona osallistua kaikkiin kirkkomme jumalanpalveluksiin. Näin asian olen nyt ymmärtänyt. Tervetuloa kirkkoon!

Jouko Kyyrö



Olin mukana minäkin

Muistikuvia Tarvasjoen Nuorisoseuran toiminnasta 1955-1965

Kaikki alkoi minun kohdaltani, kun Knaapin Irma pyysi minua varovaisesti: "Olis se niin paljon mukavaa, jos joku olis meiltäki Seuran lippu kantamas sial Ollilan laulujuhlil - voisiks sää mennä?" Hölmistyin hiukan näin suuresta kunniatehtävästä, sillä olin tuolloin 1955 vasta 16-vuotias koululainen. Mutta toisaalta tunsin nuoren mielen suurta ylpeyttä. Innokkaana sidoin sitten rullatun lipun pyöräni sekä lähdin polkemaan Ollilaan.

Ne olivat elämäni ensimmäiset laulujuhlat - kuumat helluntaipäivät. Kansaa oli mielestäni paljon liikkeellä. Suurin osa oli peltotoissa ruskettunutta väkeä, mutta kaikki talvi-ihoisetkin saivat päivien aikana punaiset kasvot. Maanviljelyneuvos Viljam Kalliokoski puhui vaikuttavasti hyvästä ihmisestä ja kunnan kansalaisesta eli nuorisoseurojen pääteemasta. Kansa todella hiljeni ja kuunteli. Puheen loputtua yksi ja toinen yleisöstä jupisi naapurilleen: "Kyl se ossaa sanas pistää!"

Ollilan juhlassa esiintyivät kuorojen lisäksi vielä nais- ja miesvoimistelijat. Erityisesti kansantanssijat jäivät mieleeni, sillä heillä oli mukana tanssissaan värikkäät haravat ja viikatteet. Olin juuri ostanut elämäni ensimmäisen kameras - matolaatikon, ja sillä nyt räpsin innokkaasti kuvia keilavoimistelijasta ja viikateharrastajista. Kulkiessani juhlatutulla kentällä paikasta toiseen musiikin ja laulun soivessa, ilmassa tuntui aito siviilijuhlan henki.

Seuran toiminta ei ollut niinä vuosina erityisen voimakasta, mutta näytelmäkerho oli koko ajan käynnissä, joten muutamaan iltaan saatiin sentään vuosittain ohjelmaa. Ei ollut vielä tanhuajia eikä muitakaan kerhoja. Yksi syy toiminnan hiljaisuuteen oli varmasti se, että vanha Seuratalo oli pitkän aikaa ollut suljettuna, koska sinne majoitettiin valtatietä 10 rakentamassa olleet työttömät eri puolilta Suomea. Tästä oli kuitenkin se etu, että Seura pääsi vuokratyövoimien avulla vanhoista veloistaan, jotka olivat tulleet talon katon korjauksessa.

Seuran täytyessä 60-vuotia 1956 halusimme koristaa vanhaa salia edes jotenkin. Niinpä menin Sepän Arjan kanssa heidän hakaansa ja rakensimme katujasta suuren kuutosen ja nollan sekä nostimme ne näyttämön yläpuolelle. Opettaja Yrjö Aaltonen oli tänä muurrosaikana seuran esimies. Hän yritti parhaan kykynsä mukaan pitää harrastustoimintaa yllä ohjaamalla mm. näytelmiä. Mainittu vuosijuhla antoi kuitenkin uskoa tulevaisuuteen, sillä sali oli yleisöä täynnä eli tarvasjokelaiset eivät olleet hylänneet Seuraansa.

Talvella 1957-58 rupesi Keskusseuran ohjaaja Turusta pitämään talollamme tanhuharjoituksia. Aikaisemmin oli ollut mahdollista saada poikia tanhuamaan, mutta nyt yht'äkkiä ei ollut mitään vaikeuksia, sillä toistakymmentä ujoa ja itsensä kömpelöksiinkin tuntevaa nuorukaista harjoitteli tyttöjen käsipuolella lanssia, melkutusta tai katrillia. Innostus oli kova! Posket hehkuivat ja paita liimautui märkänä selkään, vaikka Seurantalolla oli sisällä monta astetta pakasta. Siitä alkoi tähän päivään asti jatkunut tanhuharrastus Tarvasjoella. Siitä alkoivat myös Knaapin Irman vierailut harjoituksissa kahvipannun ja pullan kanssa. Uskollisesti hän tarjosi kuumaa juotavaansa ilakoiville nuorille. Kahvi todella maistui!

Koko talven oli ollut tavoitteena, että keuhkilla 1958 Lokalahden laulujuhlilla esiintyy nyt ensimmäisen kerran meidänkin Seuramme tanhujoukkue! Niinpä kokonaista kahdeksan paria edusti pitäjäämme taitoa vaati-



Tarvasjoen Nuorisoseuran joukkuetta Lokalahdella 1958. Henkilöt eturivissä vasemmalta: Hannu ja Riiva Mansikkaniemi, Irma Knaapi, Kaija Sintonen, Aini ja Aune Norri, Irma Uusitalo ja Lauri Lehtonen. Taampana vasemmalta: Aatos Seppä, Ilkka Rekikoksi, Jaakko Uusitalo, Simo Rekikoksi, Arja Seppä, Raimo Aikää, Martti Anteroine, Ulla Isotalo, Pekka Luoto, Jorma Aikää ja Antti Isotalo. Kuva: Lauri Heimonen.



Tarvasjoen Nuorisoseuran Kuoro kuvattuna omien laulujuhlillemme esiintymislavalla 1962. Kuoron johtaja Lauri Heimonen oikeassa reunassa, koska kuoro toimi viitisen vuotta, eivät kaikki mukana olleet laulajat näy tässä kuvassa.



Tanhujoukkueemme marssii omilla juhlillemme 1962 kohti kenttää Seuratalon kohdalla. Kilpää kantaa Jaakko Uusitalo ja lippua Simo Rekikoksi. Kuva: Ilkka Mansikkaniemi.

vassa ohjelmassa. Silloin Seuramme pojilla ei vielä ollut kansallispukuja, vain mustat housut ja valkoinen paita, kuten oheisesta kuvastakin nähdään. Koska jouduimme päivällä olemaan paitahissillamme juhlatentillä, jätimme päällysvaatteet majapaikkaamme Hermansaaren kartanoon. Illalla tuli kuitenkin napakka kevähalla ja palelimme toisissamme kävellessämme muutaman kilometrin takaisin yhteismajoitukseemme. Seuraavana vuonna Halikossa oli kaikilla tanhujoukkueen pojillakin pohjalaisen puvun paita, punaiset liivit ja kiiltävä vyö kaksine puukkoineen. Niinpä tämä huolettaisesti pukeutunut ja tanhunsu kunnollisesti osaava kahdeksan parin joukko oli komea näky esiintyessään. Myös Keskusseura korosti jatkuvasti tanhuasujen täydellisyyttä. Koska miesten puvut olivat kalliita ostaa, hankittiin vain kankaat, ja tanhujoukon tytöt ompelivat paidat sekä liivit parilleen.

Kerran myöhemmin tuli Kosken Tl. poliisin Maen kanssa eräissä iltoissa kiistaa puvuistamme, koska kannoimme puukkoa julkisella paikalla, mikä lain mukaan on kiellettyä. Sanoimme, että se on vaan koriste-puukko ja se kuuluu pukuun! - "Puukko kuin puukko, on siinä pitkä teräkin!", tivasi Mäki. Lopulta saimme kuitenkin tanhua helapäätemme kanssa.

Touhun vuodet

Tanhuharrastuksen elpessä myös muu toiminta vilkastui. Näytelmät tulivat yhä vaativimmiksi ja suurempia

joukkoja sitoviksi. Myös ulkoilmanäyttötäjä pidettiin mm. Herrasmannin pihapiirissä. Uskallettiinpa lähteä Varsinais-Suomen näytelmäkilpailuihin. Kerran, kun kilpailut pidettiin Tarvasjoella, mielestäni raati ei arvostanut kylliksi Seuramme esitystä. Olin niin loukkaantunut näyttelijöidemme puolesta, että kirjoitin Uuteen Auran, joka vielä silloin oli täysissä voimissa, kritiikin arvostelun. Lähetin sepustukseni lehteen, mutta peruutin sen kuitenkin puhelimitse ennen kuin kirjoitus ehti ilmestyä. Ehkä näin oli parempi, sillä raati koostui todella paljon kokeneemmista henkilöistä kuin minä. Näytelmien puvut ja esineet hankittiin suurimmaksi osaksi kotien varastoista.

Tanhujen lisäksi myös muita ohjelman suorittajia, laulajia, lausujia, palkinnoitsijoita, sketsien esittäjiä jne. alkoi tulla lisää. Tunsin tämän itse selvänä helpotukseksi, sillä toimin iltoissa säännöllisesti kuuluttajana ja ohjelman vetäjänä. Nyt oli ohjelman suorittajia! Kerrankin yleisö nauroi vääranä, kun pitäjän tukevimpiin miehiin kuuluvat Arvo Lindeman ja Ahti Koskinen sekä - kontrastin vuoksi - me "räpäleät", Olavi Knaapi ja minä esitimme kevätkeijujen tanssin täydessä keijupuvussa kukkaseppeleinen ja hameineen. Se tapahtui ennen kuin televisio rupesi esittämään vastaavanlaisia ohjelmia Jukka Virtasen johdolla. Me myös kirjoitimme itse sketsejä.

Entistä monipuolisemmaksi harrastajien määrä nousi, kun Lauri Heimo-

nen Alikulmalta perusti Nuorisoseuran Sekakuoron. Nyt meillä oli komean tanhujoukon lisäksi lähettää oma kuoro laulujuhlille - kesäjuhlien nimen mukaisesti. Kuoron johtaja näki suojattiansa kanssa runsaasti vaihua ja saavutti myös hyviä tuloksia, sillä iltamyleisö piti varaukselta kauniisti soivasta laulusta. On muuten outoa, että jokunen vuosi sitten ilmestyneessä Seuran kronikassa ei mainittu tätä kuoroa sanallakaan, vaikka siinä oli ainakin 25-30 henkilöä mukana. Kuoro lauloi Seuran tilaisuuksissa ahkerasti juhlistaen näin arvokkaasti ohjelmaa.

Rukousunnuntain aattona aloimme pitää myös "Ilta Sanan Ääressä" -tilaisuuksia. Simo Rekikoksi ja minä menimme pyytämään rovasti Einar Soraa tilaisuuteemme puhujaksi. Olimme etukäteen hieman jännittyneitä, sillä Sora oli jo vartunut pappismies. "Kuinka hän mahtaisi suhtautua meihin nuoriin?", kyselimme toisiltamme, kun menimme kirkkoon sunnuntaina. Vastasatun lumi suorastaan pursui kaikkialla kulkessamme verkkaaisesti hautausmaan halki. Jumalanpalveluksen jälkeen pujahdimme sakaristoon esittämään asiaamme. Mieleemme huojuentui suuresti, kun rovasti lupasi kernaasti tulla tilaisuuteemme.

Puheen lisäksi illan muuta ohjelmaa olivat oman kuoron esitykset soololauluneen, lausuntaa sekä tietenkin virret. Kun suunnittelimme Lauri Heimosen kanssa illan lauluja, hän ehdotti, että kuoro laulaisi "tavallisten" hengellisten laulujen lisäksi negro-spirituaaleja. Muistan silloin vielä keskustelleemme ihan vakavasti, että loukkaavtko tällaiset rytmikkäät laulut mahdollisesti joidenkin vanhojen ihmisten mieltä. Ilta sujui kuitenkin hyvin rakentavasti, ja minusta tuntuu, että Seurantalolta poistuttiin silloin tavallista tyytyväisemmin mielen.

Kaiken toiminnan keskellä valittiin Irma Knaapi Seuran esimieheksi. Tämä sopikin erinomaisesti, koska hän oli aina uhrautuvasti mukana - harjoituksista juhlisiin sekä kokouksista muihin järjestelyihin. Emme pitäneet tilaisuuksia pelkästään omalla talollamme, vaan mm. tanhujoukkue ja kuoro kävi esiintymässä eri puolilla Varsinais-Suomea. Kerran kävimme käymässä koko illan ohjelman Kiskossa saakka. Näytelmän lavasteet ja kaikki muu tarvittava rekvisiitta sekä esiintyjät ahdistettiin Reinin Reinon kuorma-auton lavalle ja niin mentiin talvipakassessa hytisten. Mutta hauskaa oli!

Seura joutui myös lähettämään edustajiaan erilaisiin säännöllisiin kokouksiin ympäri kotimaakuntaamme. Kerrankin Airi ja Ahti Koskinen sekä minä menimme Koskisten autolla Perniön Keskusseuran vuosikokoukseen oman seuramme valtuutettuina. Perniön mahtavat maastot sekä huikeasevan kirkas talvipäivä kimmeltävine hankineen nosti mieleeni aivan epätodellisen rauhan ja elämän riemun. Lisäksi perillä oli ihmeellistä todeta, että sali oli täynnä tavallaan tuttuja, vaikka en ollut heitä koskaan nähnyt. Meitä yhdisti samanlainen toiminta sekä yhteiset ilot ja huolet!

Toimintaamme kiusasi kaiken aikaa vanhan Seuratalon puutteet: kylmyys, palovaara, ei vesijohtoja ja kunnan keittiötä sekä yleensä rakennuksen kaikinpuolinen rapistuminen. Kun sain tehtäväkseni Seuran edustajana onnitella Kosken Tl. Nuorisoseuraa uuden Nuortentalon valmistumisesta, olin puheessani tietenkin vilpittömän iloinen heidän saavutuksestaan. Toisaalta esitin hurskaan toivomuksen, että näin komea lopputulos siivittäisi tarvasjokelaisetkin vastaavaan puuhaan. Mutta aika ei ollut vielä meillä kypsä! Pinnan alla tosin kyti jotakin, sillä tukkikeräyskin pidettiin ja saatu puutavara käytettiin Juvalla Laineen sahalla sekä ajettiin takkoilla Seurantalon piharakennukseen varastoon. Sen toivottiin olevan

uuden talon siemen!

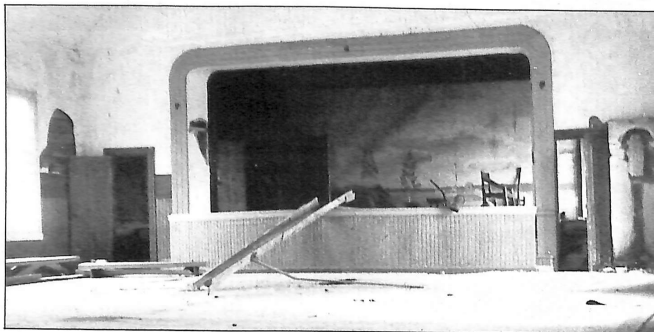
Edellä mainittujen laulujuhlien lisäksi ehdin olla mukana vielä Pattisilla, Mynämäessä sekä tietenkin omilla Tarvasjoen juhlilla 1962. En voinut osallistua viimeainittujen järjestelyihin kuin nimeksi, sillä olen ollut jo kolme vuotta Turussa opiskelemassa ja lisäksi ensimmäistä kevättä työssä yliopistolla. Itse juhliin osallistuin täysin rinnoin! Suuret järjestelytyöt sujuivat kiitettävästi lähes kaikkien tarvasjokelaisten talkootyöllä pankinjohtaja Matti Laaksosen toimiessa "ylimäisenä talkoolaisena". Piti hoitaa juhlaikentän esiintymislava, yleisön penkit, joukkoruokailu, ulkoilmanäytelmän varusteet, juhlapuhujat, yöpymiset jne. Väkeä majoitettiin koteihin, mutta silloin alkoi olla maakunnassa jo niin paljon autoja, että osa varatuista vuoteista jäi tyhjiksi, koska ihmiset ajoivat kotinsa yöksi.

Itse juhlista jäi mieleeni erityisesti kirkkokonsertti, jossa Sune Karlsson Turusta sai Tarvasjoen vanhat urut soimaan niin mahtavasti, että moni ihmetteli: "Pitääkö niitä ollenkaan usial!". Karlsson muuten johti vuosikaudet laulujuhlien koko musiikkitoimintaa. Myös kunniakäynti sankarihaudoilla oli minusta vaikuttava, koska sain seistä vartiosta muistomerkin ääressä tilaisuuden aikana. Kaarlo Mäkinen puhui.

Seurantalolla pidettiin silloin vielä mm. Kansantanshu-kilpailut. Ne saivat vanhat lattiapalkit todella notkumaan. Juhlavaa oli myös joukkueiden marssi kansallispuvuissa lippuineen terveystalolta urheilukentälle, missä pidettiin pääjuhla. Väriäks nauha kiemurteli pisimmillään Papinahteelta Seurantaloon ohji Kentätuvan tienhaaraan. Eino Ruhoja ja minä marsimme aineina koko joukon kärjessä sinivalkoisissa nauhoissamme. Jaakko Uusitalo kanto Seuramme nimikilpeä ja Simo Rekikoski lippua.

Pääjuhla lauluineen, puheineen ja tanhuineen saatiin pitää aurinkoisen lämpimässä säässä, mutta heti ohjelman päätyttyä onnellisesti, alkoi rankka ukkossade. Siinäkin asiassa kaikki meni siis hyvin, kuten muutkin järjestelyt. Veljeni Ilkka oli arnejastat lomalla ja otti sotilaspukuisena kuvaajan kamerallani pienen väridiaarjan. Se on jo nyt melkein historiallinen muisto laulujuhlitamme.

Vuonna 1963 Seura osallistui ilta-maohjelmallaan MTV:n järjestämiin "Pitäjän Parhaat" -kilpailuihin ja pääsi valtakunnallisen karsinnan jälkeen oikein televisioon esiintymään. Koska kuitenkin asuin jo Turussa, en voinut osallistua mitenkään tähän kunniakkaaseen Seuran saavutukseen. Sen sijaan otin pari kuvaa van-



Sisäkuvaa vanhasta Seurantalosta juuri ennen sen lopullista purkamista, irtaimisto oli jo viety pois. Talon erikoisuutena oli jätäkäs esirippu, joka veivattiin näytämöaukon yläpuolelle suurena levyinä. Siinä oli myös maalattu maisema, kuten kullisseihinkin. Rakennus purettiin 1966.

hasta, useiden sukupolvien aikana tuksi tulleesta Seurantalosta. Moni aviopari on löytänyt toisensa sen suojissa! Nappasin kuvat juuri edellisenä päivänä ennen purkutöiden alkamista 1966.

Keskusseuran aika

Aktiivitoimintani Tarvasjoella päättyi vähitellen, mutta sain jatkaa Seurani edustajana Varsinais-Suomen Nuorisoseurojen Keskusseurassa, jonka pääpaikka oli Turku. Silloin tämän ryhmän jäsenet olivat Laitila, Masku, Perniö, Koski Tl:stä, Tarvasjoelta ja Turusta. Lisäksi johtokuntaan kuului toiminnanjohtaja, joka oli ryhmän ainoa palkkaa saava jäsen. Muut olivat täysin vapaaehtoisia! Puheenjohtajana toimi lupsakkaasti Esko V. Koskelin, joka nykyisin on radiosta tunnettu murremies "Osuuskaupan Osku". Kokoonnuimme aina tarpeen mukaan, mutta vähintään kerran kuussa, suunnittelemaan mitä maakunnassa kunakin vuonna pyritään järjestämään. Kokoukset olivat aina mukavia tilaisuuksia niiden välittömän tunnelman vuoksi. Kerrankin olimme yksitellen saapumassa omilta tahoiltamme kokouspöydän ääreen ja puheenjohtaja katseli ajatuksissaan esityslistaa. Akkiä hän nosti katseensa paperistaan ja hihkaili silmät pyöreinä juuri sisälle tulleele naisedustajalle: "Hyvänen aika! Siinäks sää Rauha nyt olet, ko Yleisradio kerto juur viiren uutisii, et rauhaa hierotaan Banmungionissa!". Ihmettelyn kohde oli kylläkin saavuttanut jo "hermanska"-iän, joten hieronta ei varmaan olisi tehnyt pahaa – kuten ei nuoremmeillekaan.

Suunnittelimme, että missä päin maakuntaa kunakin syksynä tai keväänä pidetään toiminnanjohtajan ohjaamat tanhukurssit. Monissa pitäjissä harrastus lähti hyvin liikkeelle, kunhan alussa oli pukkaamassa inspiroiva

vetäjä. Näytelmäkursseja järjestettiin palkkaamalla kokeneita ohjaajia muutamaksi viikoksi. Myös jokavuotiset Nuorisoseuran kulttuurikilpailut antoivat paljon aihetta kokoontumisiin. Kilpailulajeja oli ainakin: yksinlaulu useissa sarjoissa, kuorot, näytelmät, lausunta, puhe, kirjoitukset, runot, piirustukset ja muut kuvaamataidolliset esitykset. Viimeainittuun ryhmään tuli hyvin runsaasti töitä myös Kalevan Nuorilta eli seurojen varhaisnuorisoijärjestöiltä. Hyvien arvostelujen saaminen näihin kaikkiin sarjoihin – ja jokaiseen vielä kolme raatilaista – tuotti johtokunnalle aikamoista vaivaa. Onneksi puheenjohtaja ja monet muutkin jäsenet tunsivat niin hyvin turkulaista kulttuuriväkeä, että arvovaltaiset raadit saatiin aina kokoon.

Kerran jännitin tavattomasti, koska minut oli valittu puhekilpailun raatiin "vähän kuin nuorempien edustajana", ja toisaalta minun piti pitää koko kulttuurikilpailujen juhlapuhe järjestäjien puolesta. – "Kun toimii kerran puhekilpailun kriittikkona, on nyt omassa puheessa annettava kova näyttö!", tuumin kunnianhimoisesti. Illoina huomasin lopetettunani, että "vanhemmat parrat" näyttivät tyytyväisiltä. Ne juhlat pidettiin muistaakseni Liedon Yliskulman Nuorisoseurantalolla.

Keskusseura julkaisi myös lehteä "Varsinais-Suomen Joulu". Sen taso pyrittiin pitämään korkeana, koska julkaisu levisi koko maakuntaan, myös nuorisoseurassa aktiivisesti toimivien kotien ulkopuolelle. Niinpä johtokunta hankki kirjoituksia ja runoja "ihän oikeilta" kirjailijoilta, pyysi tervehdyksiä ja viestejä julkisuuden sekä kirkon edustajilta. Myös omien kulttuurikilpailujen parhaita sanallisia tuotteita tai valokuvia julkaistiin. Lisäksi jouduttiin myymään mainoksia lehden painokulujen peittämiseksi. It-

se kirjoitin 1965 joululehteen matkakuvauksen Norjasta, jolloin ajoin "kuplavolkkarilla" aivan pohjoisesta, Tenojoen suulta, rantatietä seuraten aina Osloon saakka. Silloin Norjan tiet olivat vielä käytännöllisesti katsoen kokonaan sorateita. Niinpä sade, tiekuopat, roiskuva kura, vuononperukkojen kiertyminen, mutta toisaalta henkeäsalpaavat maisemat jäivät päälimmäisenä mieleen siitä matkasta ja sen selostuksesta.

Yksi tärkeimpiä Keskusseuran tehtäviä oli aina seuraavista laulujuhlilta huolehtiminen. Koska niiden järjestelyt olivat varsin työläitä, ei vapaaehtoisia seuroja useinkaan ilmoitautunut, mutta pienen taivutellun jälkeen halukas aina löytyi. Sitten alkoi johtokunnan suunnittelukäynnit tulevien järjestäjien luona. Selvitettiin juhlaikentät, käytettävissä olevat huoneistot, ohjelma pääpiirteittäin jne. Seurat huolehtivat omista järjestelyistään aivan poikkeuksetta hyvin. Juhlien onnistumisesta tuli siis aina pitäjän kunnia-asia!

Keskusseura sai Laitilan laulujuhlille vieraaksi suurehkon tanhuryhmän Itävalasta, ja minut määrättiin joukon isännäksi sekä jonkinlaisiksi yleisavustajaksi. Kävi vain niin ikävästi, että vieraat eivät puhuneet sanaakaan englantia ja minun saksani oli heikkoa. Onneksi saimme yhden Urmaksen tyttäristä Koskelta avuksi. Hän oli opiskellut saksaa ja oleskellut maassa, joten tulkimme puhui sujuvasti vieraittemme kielellä.

Kuvittelimme, että nyt näemme oikein räiskyviä tanhuja, kun etelästä tulevat pääsevät esiintymään. Petyimme kuitenkin melkoisesti, kun itävaltalaisen tanhut olivat kovin verkkaisesti askeltamista monimutkaisissa ympyröissä tai nauhojen kiertämistä hitaasti kävellen pystypylvään ympäri. Kyllä monet meidän omista tanhuistamme ovat selvästi temperamenttimpia! Ilalla vein vieraat paljon etukäteen mainostettuun suomalaisen saunaan. Paikka oli luonnonkaunis, erään laitalaisen järven rannalla, mutta saunaan ei saatu löylyä millään ilveellä 60° enempää. Kiuas vain hiukan pihisi. Ryhmän isäntänä häpesin silmät päästäni, sillä eihän kunnan suomalaisessa saunassa voi olla vain 60° lämpimää! Mutta onneksi vieraat näyttivät silti tyytyväisiltä!

Kaiken kaikkiaan nuorisoseuravuotien olivat hauskoja ja monella tapaa opettavia. Uskon myös, että harrastuksesta on ollut hyötyä työelämässä – nikin sen eri tehtävissä.

Hannu Mansikkaniemi
Turussa 26. 9. 1992

Joululahjavihjeitä

Tarvasjoen kunnan ja seurakunnan viettäessä viime vuonna asutuksen 675-juhlavuotta pidettiin neljänä iltana esitelmätillaisuuksia, joissa valaistiin Tarvasjoen luonnon kehittymistä, murteen ja paikallisten sananparsien sekä tarinoiden rikkautta ja seudun muinaista ja kunnallishallinnon aikaista historiaa. Esitelmistä on kunta nyt julkaissut kirjaisen, jota pankeista on saatavana 30 mk. halpaan hintaan. Ilahduta tuttaviasi ja sukulaisiasi jouluna tällä kirjassella.

Tarvasjokelaisten hyvin tuntema Erkki Yrjänä on lähestyvän 95-vuotispäivänsä kunniaksi julkaisnut muistelmansa nimellä: Yhdeksän vuosikymmentä. Elettyä Suomessa ja Itä-Karjalassa sodan ja rauhan ajalta. Tätä Alea-Kirja Oy. kustantamaa kirjaa on myynnissä kirjakauppojen ohella myös Suomen Sp. Tarvasjoen konttorissa. Kirjassa on kerrottu paljon asiaa myös Tarvasjoelta tämän vuosisadan ensimmäisiltä vuosikymmeniltä sekä laajemmalti isänmaamme historiaa itse voimakkaasti mukana elettyä.

Tappaako lama kunnalliset sosiaalipalvelut?

Otsikon kysymykseen voisi vastata lyhyesti, että ei tapa. Lisäksi voisi kysyä, että mitä se lama on. Ja onko Suomessa ylipäänsä lamaa, jos vertaata suomalaisten olosuhteita toisiin maihin, esim. jugoslaviaalaisten tai etiopialaisten tilanteeseen?

Viime aikoina on keskusteltu paljon kunnallisten palvelujen leikkaamisesta ja kuntien säästövelvoitteista. Keskustelu ei ole kuitenkaan johtanut Tarvasjoen kunnassa suuriin sosiaalipalvelujen supistamisiin. Päivähoidon osalta on lopetettu kesäisin järjestetty lasten leikkikenttätöimintä ja tänä lukuvuotena ei ole järjestetty koululaisten iltapäiväkerhotoimintaa, koska kerhoon oli kovin vähän tulijoita. Iltapäivähoitoa tarvitseville koululaisille on järjestetty hoitopaikka perhepäivähoitosta, joten kokonaan ilman hoitopaikkaa he eivät ole jääneet. Muita suunnitelmia palvelujen vähentämiseksi ei ole tehty eikä ole tarpeenaan tehdä.

Keskustelu kunnallisten sosiaalipalvelujen leikkaamisesta ja säästämisestä on kuitenkin perusteltua ja järke-

vää, sillä ei ole yhdentekevää miten ja missä muodossa palveluja tuotetaan. Valtaosa sosiaalipalveluista on lakisääteisiä ja palveluja on tarjottava kuntalaisille tarpeen mukaan. Ensi vuoden alussa voimaan tuleva valtionosuusudistus muuttaa kuitenkin sosiaalipalvelujen rahoitusta, jolloin kunnissa on entistä tarkemmin mietittävä, mitkä ovat niitä peruspalveluita, jotka tarjotaan kuntalaisille kaikissa olosuhteissa.

Yleensä ajatellaan, että sosiaalipalvelut ovat itsestään selviä ja samanlaisia joka kunnassa. Näin ei kuitenkaan ole vaan se, minkä tasoiset sosiaalipalvelut kuntalaisille taataan, riippuu arvosta, jonka päättäjät niille antavat. Kukaan ei kiistä kunnan järjestämien sosiaalipalvelujen merkitystä, mutta niiden laadusta, laajuudesta ja tasosta samoin kuin järjestämistavoista ollaankin jo montaa mieltä.

Kuntalaisten ja päättäjien on hyvä keskustella siitä, minkälainen Tarvasjoesta halutaan ja mistä palveluista kunnan on vastattava, jotta kuntalaisten on täällä hyvä elää. On hyvä

miettiä, miten palvelut järjestetään käytännössä ja mitkä ovat ne palvelut, joihin panostetaan voimavaroja, rahaa ja työvoimaa, ja mitkä sitten ne, joista vähennetään, kun kaikkeen ei ole varaa.

Kaiken kaikkiaan sosiaalipalvelut on Tarvasjoella järjestetty melko hyvin ja jatkossakin sosiaalipalveluita järjestetään tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan. Sosiaalilautakunta ei kuitenkaan yksin vastaa sosiaalipalveluista eikä niitä voida toteuttaa erillisestä muusta kunnan kehittämisestä. Sosiaalitoimi pyrki kuitenkin parhaansa mukaan osoittamaan, että sosiaalipalveluita tarvitaan ja että sosiaalipalveluita kehittämällä ja kohdentamalla oikein voidaan saavuttaa säästöjä. Lamasta huolimatta sosiaalitoimi pyrki jatkamaan kuntalaisia parhaansa mukaan.

Rauhallista joulua ja hyvää uutta vuotta kaikille Tarvaslehden lukijoille.

Raija Korkala
sosiaalishteeri

Muistelmia Yrjändilän ajoilta

JATK. EDELLISESTÄ NUMEROSTA.

Vistolassa Anna ja Kalle aloittivat rakentamisen ja maanviljelyn omalla tilallaan 1875–77 vuosien aikana. He olivat nuoria ja yritteliäitä. Alkuun päästyään tilanpito antoi elämisen mahdollisuudet suurella työmäärällä. Karjanhoitaja ja yksi renki heillä tietävästi oli.

Aviopuolisoina he teittellivät toisiaan. Joku tuttava oli tätä vähän kummastellut, johon Kalle oli vastannut: "Ei sitä ny enää muutakkaa osaa, ku tuli alkuun silläi ruvettuva sanomaa." Myös lapset, kaksi tyttärettä, teittellivät vanhempiaan. Tämä oli yleistä muuallakin, vielä paljon myöhemminkin.

Heilläkin tuli sairautta isännälle ja kuolema kohtasi Kalle-isännän jo 44-vuotiaana 1893. Tyttäret, Fiina ja Hulda, olivat tuolloin 16 ja 11-vuotiaita. Monia vuosia myöhemmin he kumpikin vietiin maalaistalojen emänniksi Marttilaan.

Fingerroosin Juha touhusi uudella tilallaan. Hän antoi urakkaluontoisesti monenlaisia töitä, joista pelloonrakkaus toi kesäisin joukkoittain "ruokki-joita" heti puunkaatajien ja runkojen siirtotöiden jälkeen. Koskelta tuli joukko nuoria miehiä pellontekoon. Tiurinojan ahteet joesta Alhoon ja Vistolaa asti olivat raivausvuorossa. Majapaikakseen pojat saivat Vistolaa. Päivän työ oli raskasta, mutta siitä huolimatta illalla laulatti. Joulolla veisattiin virsiä, hengellisiä lauluja ja kevyempääkin, kaikkea, mitä ulko-muistista osattiin. Ei siinä laulukirjoja tarvittu.

Pojista yhden, Matti Vihtori Kankareen, ääni sointui niin samosti leskiemäntä Annan laulun kanssa yhteen, eikä kestänyt kovinkaan pitkää aikaa, kun heillä oli kaikki muukin yhteistä. Vistola sai uuden isännän, 23-vuotia Annaa nuoremman. Tämän isäntä käytti nimenään Vistolaa. Heillä oli vielä yksi tytär, Saima, myöhemmin Saarinen.

Matti Vihtori isännöi Vistolassa tasan 30 vuotta. 1925 Anna oli taas leskenä. Ikäkin alkoi jo olla. Näkö heikkeni. Hän vietti vanhuudenpäiväänsä vuorotellen kolmen tyttärensä perheissä.

Nyt oli muisteleminen ja kertominen aika.

Viimeiset käyntinsä meillä muistan hänen tehneen Saiman tyttärien talut-tamana. Silloin hän oli jo sokea. Elämä jatkui kuitenkin vielä monien vuosien ajan, sillä hän saavutti lähes 96 vuoden iän.

Näin päättyi Yrjändilän viimeisten tyttärien tarina.

Vuotta myöhemmin Saima Saarinen tyttäriin myi Vistolaa ja muutti kauas pois. Hän luopui perintömaastaan, jonka omistajana hän oli seitsemättä sukupolvea.

Tämän jälkeen taloa on myyty kuusi kertaa. Vistola nimikin jäi enää viimeksi myydylle metsälohkolle. Nykyisin talouskeskus uusituin rakennuksiin on erotettu pelloista ja Peltola-nimisenä omakotitalona on entisesti paljon muuttunut. Vain Saima ja Lauri Saarisen aikana 30-luvulla rakennettu sauna on entisiä rakennuksia. Sekin muodonmuutoksen kokenut ja vain kesäkäytössä.

Juho Fredrik Fingerroos aloitti voimalla ja suurella väellä. Silloin ei mennyt aikaa anomusten ja paperien kanssa. Siitä vaan maantietojä tukkoon, puut poikki ja sillantekoon keskelle metsää. Liekö ollut Ihamäen vaiko Kotamäen maata uuden liittymän kohdalla? Maanomistajan luvan luultavasti hän sentään hankki.

Puunkaatajat, sillantekijät, tiente-kijät, rakennusmiehet, ojankaivaajat, pello-raivaajat ja hevostmiehet monenlaisissa siirtotöissä saivat vuosiksi työtä.

Talonpaikan hän valitsi keskeltä

metsää, suojaiselta mäntykankaalta. Hän nimitti paikan Herrasmanniksi, joka herätti paikkakunnalla ihmetystä, hilpeyttä ja joukossa oli taikauskoakin. "Mitäs se Knaapin poika nyt rupeaa herrastelemaan. Tavallista talonpoikaisväkeä ne ovat tähän asti olleet. Kumpi ei vaan olisi pahan edellä," sanottiin.

Uusi Herrasmanni-nimi ei vuosiin sopinut kenenkään puheisiin. Puhuttiin vain Fingerroosin talosta, tiestä, sillasta ja milloin mistäkin. Herrasmannin nimenkäyttö yleistyi vasta, kun Fingerroosit muuttivat Rauhalintaan.

Myös sillanteko keskelle metsää sai paikalliset asukkaat epäilemään, ettei mies ollut ihan viisas.

Vasta monien vuosien kuluttua myönnettiin, että hän taisi sittenkin olla monia muita älykkäämpi. Hän oli kaukonäköinen, joka toiveissaan näki lainehtivat viljapellot jo silloin, kun vasta alettiin raivata metsää pois tulevan pellon tieltä.

Lyömästen kalliolla oli pieniä kivenhakkaajien urioita. Valmistaa kiveä oli varastossa vain vähän, sillä menneki oli ollut pientä. Nyt tuli kysyntää niin paljon, kuin ennättivät irti hakata. Talvikelillä tuotiin kivi kerrallaan Fingerroosin talon tarpeisiin ja heikommalle hevoselle se oli rankka vetäminen. Kiviä tarvittiin monien rakennusten perustaksi ja pitkän ajan kuluttua näistä tehtiin navetta- ja talirakennus, joka vielä tänäpäivänä jyhkeällä olemuksellaan kertoo Fingerroosin voiman, varallisuuden ja mahdollisuuden.

Kerrottiin hänen maksaneen hiukan parempaa palkkaa, mitä aikaisemmin oli seudulla tapana ollut ja näin hän keräsi kaikenlaiset ammattimiehet töihinsä pitkäksi ajaksi.

Fingerroosin sillan valmistuttua oli vähän aikaa käytössä kaksi siltaa, kun

taansa näyttäen oli upseeri raivonnut: "Leiripaikka ---- lupa tulla ---- karttaan merkitty ---- silta pois." Tahilan isäntä yritti selittää, että nyt on uusi silta noin kilometrin verran maantietä taaksepäin. Käyttävätkö he tätä uutta reittiä, ei enää ole muistissa ja oliko tämä kasakkain viimeisiä käyntejä Yrjändilässä. Ainakin silta-tanssien aika oli ohi.

Yrjändilän alueesta on sadan vuoden aikana muodostunut pieni kylä, jonka nykyiset asukkaat monessa asiassa vetävät yhtä köyttä. Ensimmäinen Yrjändilän kylästä, nyt jo monessa paikassa on pelkkä Yrjökylä.

Yrjändilän maa on pyhää maata, kirjoitti Taimi Mäkinen kirjassaan Kultaiset tähtikäärät. Sanat hän oli sovitannut 1700-luvulla eläneen Yrjändilän emännän sanomiksi.

Onko viljelty maa täällä sen pyhempää kuin muuallakaan?

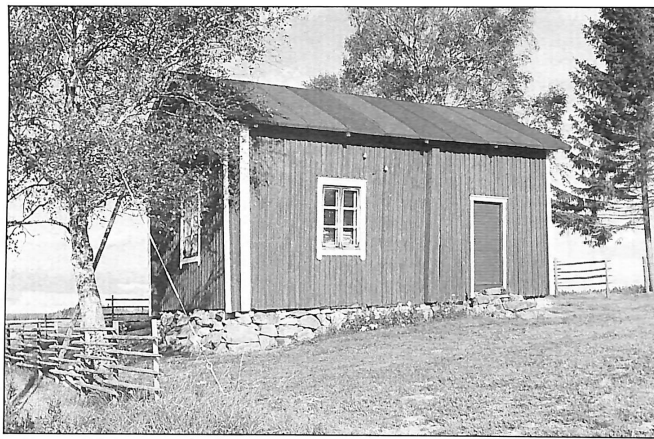
Samat pellot ovat antaneet satoaan jo seitsemättä vuosisataa ja antavat yhä, jopa enenevästi määrin nykyisten laitteiden ja keinojen ansiosta.

Vaikka tämän hetken maanviljely ei olekaan arvostettua, on maa kuitenkin leivän alkuperäinen antaja ja onhan maanviljelyksestä luvattu, ettei lakkaa kylvämien eikä leikkaamisen niin kauan kuin maailma pystyyssä seisoo.

Yrjändilän torpat Koivula, Alho ja Nummila.

Koivulan torppa oli arvattavasti vanhin Yrjändilän torpista päätellen siitä, että nykyiset seudun asujat, vanhimmatkaan, enää muista tästä mitään. Kukaan ei tiedä minkälaisista väkeä siinä olisi asunut ja missä oli heidän viljelemänsä peltö. Arvelaan sen olleen jokivarressa, lähellä koivuhaaksi tai lepikoksi nimettyä aluetta. Vain kaksi juttua on torpan muistona säilynyt:

Kesäisenä päivänä torpan mies oli härkäparilla kyntämässä, kun parmat ja kiihläiset laumana ahdistelivat härkiä. Nämä saivat irroittauduttua valjaista ja juoksivat suoraan jokeen.



Tässä mökissään Sandra Nummila kuoli vain muutaman päivän sairastettuaan 1938.

Yrjändilän sillaltakin vielä kuljettiin, vaikka kansirakenteet jo olivatkin heikot.

Tahilan Kustaan ja hänen hyvän poikakaverinsa, vähän nuoremman Nikulan Kustaan (myöhemmin Heinonen ja Suurilan Uudentalon isäntä) teki mieli hajoittamaan tätä Yrjändilän siltaa. He olivat monet kerrat pyytäneet siihen lupaa ja viimein se annettiin. Pojat olivat toisella kymmenellä ja hävittäminen oli mielipuhua. Ehkäpä toudussa oli aikuisiakin mukana. Kävelyporras tällä paikalla oli kymmeniä vuosia sillan jälkeen.

Sillan ajoista on jo sata vuotta kulu- nut, vaan vieläkin on pystypuiden jäänteitä nähtävissä vahvasti rantasa- veen juntattuina.

Siltaa hajoitettiin alkukesällä ja pian tämän jälkeen tulivat kasakat joka- vuotiselle käynnilleen. Tahilan pihalla he olivat nostaneet äkäisen metakan. Huonolla suomenkielen taidolla onnistui vain kiroaminen. Sormella kart-

Sorkat juutuivat pohjamutaan ja het- kessä ne hukkuivat.

Toisen kerran sama mies oli lähtenyt myllyyn Killalaan asti, härällä täl- läkin kerralla. Palattuaan kotiin häntä kohtasi yrmistytävä näky. Maanvö- rymä oli tehnyt jyrkän pystysuoran leikkauksen pihan reunana. Suuri määrä savista maata oli vajonnut jo- keen. Mökin päädyssä suuri mänty seisoi rotkon reunalla. Sen leveä juu- rakko oli katkaissut vyöryn ja näin mökkiä, pihaa ja muita rakennuksia.

Alhon maat, edut ja velvoitteet otti haltuunsa juuri avioitunut nuori pari. Morsiammelle oli ostettu upea, punai- nen silkkihiuvi kihlajaisiksi. Torpan rakennuksetkin olivat uusia."pirttiin uuteen mä kullan toin. Annoin avaimet kullan käteen"... ja elämä lähti luistamaan.

Lyhyeksi jäi tämä onni. Muutaman vuoden kuluttua nuori emäntä kuoli. Kun torpasta puuttuu tekevä nainen käsi, niin siltä puuttuu paljon. Mah-

dollisesti oli lapsiakin. Uusi emäntä oli välttämätön. Mies etsi silkkihiuvien toistamiseen ja lähti tällä kihlaamaan itselleen uutta emäntää, joka pian hääräsi Alhon torpassa.

Hänenkin emännyytensä päättyi kuolemaan jo nuorena.

Mies oli jo vähän vanhentunut.

Kihlasilkki oli säilynyt paremmin. Se oli vielä kuin uusi. Se oli kallisar- voinen lahja ja muisto, jota käytettiin vain harvoin.

Kolmannen kerran lähti torpan isäntä huivilla tyttöä kihlaamaan ja onnistui tälläkin kerralla.

Tämän kolmannen emännän tyttä- restä, Anna-Liisa Alhosta, tuli Iha- mäen emäntä, Albert Ihamäen äiti ja Lainalle isäntä. Kihlasilkille ei ole enää käyttöä ollut, mutta tallessa tä- mä muistorikas huivi on vielä nykyin ja hyvin säilyneenä, vaikka ikää sillä on paljon.

Albert Ihamäki muisteli isovan- hempiensa torppaa. Hän muisti pik- kuopikana olleensa näkemässä, kun isoisomat pojat laskettelivat suksilla navetan katolta suoraan Tiurinojaan.

Torpan lähellä hän kertoi olleen hyvän lähteen, joka arvattavasti on sama, joka vielä nykyin antaa vetä, kaivoksi muutettuna, Vistolaa lähe- syydessä.

Kerran Alhon väki oli syömässä ke- säisenä päivänä, kun yhtäkkiä alkoi ulkoa kuulua lampaiden surkeaa mää- kimistä. Isäntä kiirehti ulos kirves kä- dessään. Susien takia oli kirves aina ul- ko-oven pielessä helposti käteen otet- tavissa. Hän ehti nähdä suurikokoisen suden loikkaavan pihai-aitauksen yli keväinen karitsa hampaissaan. Ihmi- sen nähtyään peto jätti saaliinsa ja pa- keni. Karitsa eli. Lähempi tarkastus osoitti sen olevan täysin vahingoit- tu. Suden hampaat olivat olleet ainoastaan villoissa kiinni.

Alhon torpan sopimuskausi päättyi 1900-luvun alkuvuosina torpparin kuollessa. Peltö jäi Vistolaa omistuk- seen.

Torppien vuokra-aika oli tavallises- ti 50 vuotta, mutta sitä voitiin jatkaa, jos molemmin puolin niin haluttiin. Alhon ja Nummilan torpat olivat yh- den sopimuskauden ja Nummila oli näistä viimeinen. Sen maat jäivät Yr- jäselle ja heillä on vielä nykyin Num- milan peltö erään lohkon nimenä.

Nummilassa oli kolme tyttärettä, jotka kaikki elivät koko elämänsä tässä lä- hiseudulla. Kaikki ne olivat ahkeria ja yritteliäitä ja osasivat tehdä monenlai- sia maalaisloissa vaadittavia töitä. Yksi heistä, Sandra, tahtoi pystyttää itselleen oman mökin, mikä oli harvi- naista, lähes mahdotonta, yksinäiseltä naiselta sen ajan pienillä palkoilla. Hän ehti olla lähistöllä karjanhoitaja- na, emännöitsijänä, tilapäisenä apuna leipojana, pyykkärinä, siivoojana ja milloin missäkin työssä. Suurilan kou- lulla hän oli keittäjänä vielä 1930-lu- vulla.

Hän osti pienen tontin Yrjändilän pihan reunasta, niin pienen, että mökki juuri sopi sen rajojen sisään. Kuka myi tämän tontin? Oliiko hän Matti Yrjändilä vai joku myöhempi Rantalaa omistaja? Perimätiedon mu- kaan Sandra olisi saanut ostaa mökin seinähirret Kallelän Ali-Knaapilta, sukulaistalosta. Toisen tiedon mu- kaan vanhaa, purettavaa hirsiseinää olisi viety koti-Nummilan rakennuk- sista, kun torpan aika päättyi. Joka tapauksessa yksinäisen palvelustyön sisunnäyte, oma mökki, nousi Yrjän- dilän pihapiiriin reunana. Monet van- hemmatkin paikkakuntalaiset luule- vat sen olevan Yrjändilän aikaisia ra- kennuksia, vaikka Sandran tuvasta joskus vielä kuuleekin mainittavan.

Nykyään mökki kuuluu Jukka La- tokylän omistukseen samoin koko en- tisen Yrjändilän vanha pihapiiri, joka tietäisi paljon, jos osaisi kertoa. Se oli värikäs kuvaus lähes seitsemän vuosisadan ajalta tässä paikassa.

Sylvia Lenkkeri